

Encycl. O.

52

Q7

udományok zsebkönyvtára

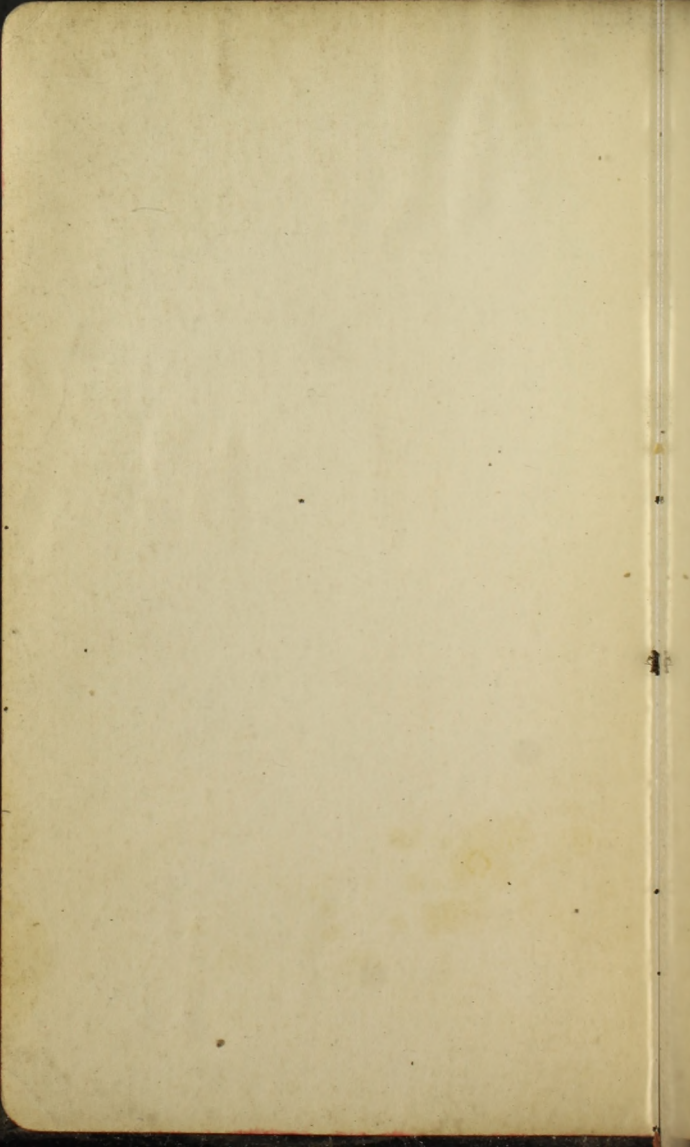
7.

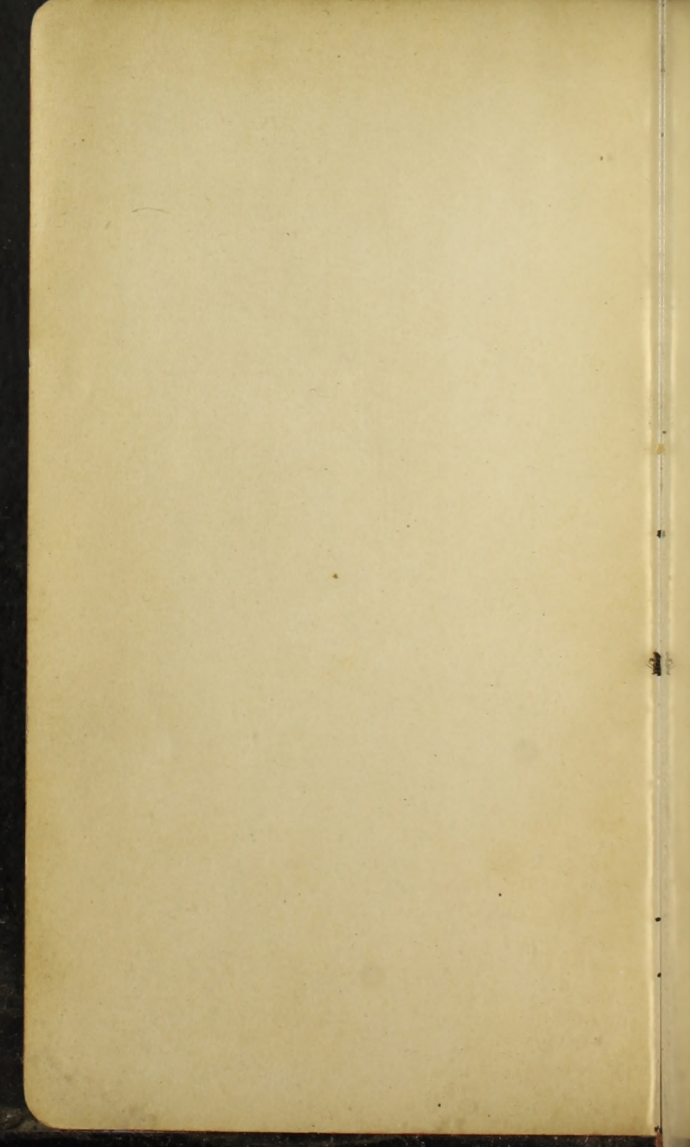
Dr. Prökle Vilmos

Angol nyelvtan

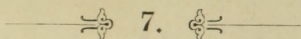
Ára 30 Kr. - 60 Fill.

POZSONY - BUDAPEST
KIADJA
STAMPFEL K.

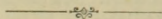
A TUDOMÁNYOK ZSEB-KÖNYVTÁRA.

RENDSZERES

ANGOL NYELVTAN.

ISKOLAI ÉS MAGÁNHASZNÁLATRA.

IRTA

Dr. PRÖHLE VILMOS.

POZSONY, 1899. BUDAPEST.

STAMPFEL KÁROLY KIADÁSA.

Néhány szó e tankönyv használatáról.

Minthogy az angol nyelvben idővel a helyesírás egészen függetlenné lett a kiejtéstől, azért az angol nyelv hanganyagának tárgyalásánál az angol helyesírásból kiindulni nagyon bajos. A tanuló jól teszi, ha az első szakaszban egyelőre csak az angol hangok megismerésére törekszik s a helyesírással tisztán gyakorlatilag igyekszik megbarátkozni.

Legcélszerűbb lesz, ha a tanuló a nyelv hangjainak megismerése után azonnal az olvasmányokhoz lát s azokat a melléklet csatolt magyarázatok segítségével alaposan átdolgozza, ismételten le is írja, könyvnélkül is megtanulja, mialatt egyidejűleg a rendszeres nyelvtanon is végig mehet szakaszonként, olyformán, hogy amíg az olvasmány egy-egy szakaszával foglalkozik, igyekszik a megtanult nyelvtani rész szabályait és példáit magyarázatul okoskodásaiba bevonni, s viszont, midőn a nyelvtanban halad egy szakasszal tovább, a már átdolgozott olvasmányokból is odavonni a meríthető példákat.

Egyéb útmutatások az olvasmánymagyarázatok között is találhatók; de itt is hangsúlyozzuk azt, hogy az olvasmányok egy új szakaszára csakis akkor menjen át a tanuló, ha a megelőző szakaszok nyújtotta anyagot teljesen elsajátította.

A szerző.

Az angol nyelv hangjai.

A latin betűknek **magyar hangértékét** véve irányadóul, az angol nyelvben a következő **mássalhangzók** fordulnak elő: *b, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, t, v, z, cs, sz, zs, dzs*, melyek átírásunkban mindig úgy ejtendőek, mint a magyarban; továbbá *w, hw, th, dh, ñ*, melyek a magyar nyelvben elő nem forduló mássalhangzók jelölésére szolgálnak.

Magánhangzók.

Az angol nyelvben kevés magánhangzó van, mely valamely magyar magánhangzóval egyenesen azonosnak volna mondható. Mi az átírásban az angol magánhangzókat a következő jelekkel tüntetjük föl: *á, a, ā, ä, ë, ē, i, ī, o, ō, u, ū, æ, æ, au, äi, oi*. Ezeknek hangértéke és az angol helyesírás szerinti jelzése a következő:

á

a magyar *áldás, vásár* szavakban található hosszú *á*-nak megfelelő hang. Az angol írásban: *a, ea*, néha *e, au*: *last* (*lászt*) utolsó, *heart* (*hárt*) szív, *clerk* (*klárk*) írnok, irodatiszt, *aunt* (*ánt*) nagynéne.

a

a magyar *hatvan, lak* szavakban előforduló *a*-hoz hasonló hang, csakhogy tompább és nem oly vastag. Az angol írásban: *u, o, oo, ou*: *sun* (*szan*) nap, *son* (*szan*) fiú, *blood* (*blad*) vér, *country* (*kantri*) ország.

ā

színezetben egészen olyan, mint a magyar *bal, fal* szavakban található *a*, csakhogy *hosszú*. Az angol írásban: *a, au, aw, o, ou, oo, ough, augh*: *fall* (*fāl*) esni, *cause* (*kāz*) ok, *draw* (*drā*) húzni, *form* (*fārm*) forma, *source* (*szārsz*) forrás, *door* (*dār*) ajtó, *brought* (*brāt*) hozott, *taught* (*tāt*) tanított. Néha *oa*: *broad* (*brād*) széles.

ä

valamivel szélesebb hang, mint az *Elek, Endre* szavakban található rövid **e**. Az angol írásban: **a**: **man** (*män*) férfi, **bad** (*bäd*) rossz.

ë

megfelel a magyar *nemes, lelkek* szavakban található zárt **e**-nek. Az angol írásban: **e, ea, ie, a** néha **u**: **send** (*szënd*) küldeni, **read** (*rëd*) olvasott, **friend** (*frënd*) barát, **bury** (*bëri*) temetni, **many** (*mëni*) sok.

ē

zárt hosszú **e**, tehát a megelőző hang megnyújtása oly formán, hogy a hang vége felé az **i**-hez közeledik! Az angol írásban: **a, ai, ay, ea, ey, eigh**: **table** (*tëbl*) asztal, **plain** (*plēn*) síkság, **great** (*grēt*) nagy, **eight** (*ēt*) nyolcz.

i

rövid **i**, mint a magyar *mit, kik* szavakban. Az angol írás szerint: **i, y, ey, a, e**: **inn** (*in*) vendéglő, **happy** (*hăpi*) boldog, **valley** (*văli*) völgy, **cottage** (*kotidzs*) kunyhó, **started** (*sztártid*) elindult.

ī

hosszú **ī**, mint a *hevit, üdit* szavakban. Angol írás szerint: **e, ee, ea, eo, ie**: **be** (*bī*) lenni, **tree** (*trī*) fa, **heat** (*hīt*) meleg, forróság, **people** (*pīpl*) nép, emberek, **believe** (*bīlīv*) hinni.

o

rövid nyílt o, tehát nyiltabb ajkakkal ejtendő, mint a magyar *ok, bog* szavakban található **o**, úgy hogy a hang kissé a mély magyar **a**-felé közeledik. Angol írásban: **o**: **stop** (*sztóp*) megállani, **not** (*not*) nem.

ō

hosszú zárt o, mely a magyar rövid **o** hangból (*olt, volt*) indulva ki, a nyújtásközben az **u** hangfelé hajlik. Az angol írás szerint: **o, oa, ow, oe**: **hole** (*hōl*) lyuk, **road** (*rōd*) út, **grow** (*grō*) nőni, **goes** (*gōz*) megy.

u

rövid **u**, mint a *must, futás* szavakban. Angol írás szerint: **u, oo, o**: **put** (*put*) helyezni, **bush** (*bus*) cserje, **good** (*guđ*) jó, **to** (*tu*) -hoz, -hez, -nak, -nek.

ū

hosszú ū, mint a *bűg*, *bű* szavakban. Az angol írás szerint: *o*, *oo*. *ew*, *ui ou*: **do** (*dū*) tenni, **move** (*mūv*) mozogni, **drew** (*drū*) húzott, **fruit** (*frūt*) gyümölcs. **group** (*grūp*) csoport, **ooze** (*ūz*) iszap.

ə

rövid tompa hang, melynek a magyarban megközelítője sincs. Legjobban megfelel neki az a félig elnyelt hang, melynek született németek a többtagú szók végén levő *e*-t ejtik (vesd össze: *Leute*, *mager*). Az angol írásban: *a*, *e*, *o*, *u*: **alone** (*əlōn*) egyedül, **better** (*bētər*) jobb, **common** (*komən*) közönséges, **nature** (*nēcər*) természet.

æ

az előbbi hang **megnyújtva**, ami által kissé az *ö* felé közeledik; csakis *r* előtt fordul elő. Az angol írásban: *er*, *ir*, *ear*, *ur*, *or*: **fertile** (*færtil*) termékeny, **first** (*færst*) első, **heard** (*hærd*) hallott, **turn** (*tærn*) fordítani, változtatni, **work** (*wærk*) munka.

au

úgy hangzik, mint a német *au* a *Maus*, *laufen* szavakban. Angol írás szerint: *ou*, *ow*: **house** (*hausz*) ház, **how** (*hau*) hogyan?

äi

úgy hangzik, mint a német *ai* a *Saite*, *Mai* szavakban, tehát majdnem úgy, mint az *ej* szótag a magyar *fejni* szóban. Az angol írásban: *i*, *y*, *igh*: **mine** (*mäin*) enyém, **find** (*fäind*) találni, **dry** (*dräi*) száraz, **high** (*hâi*) magas.

oi

úgy hangzik, mint a magyar *fojtás* szóban az *oj* szótag **nyílt** *ö*-val ejtve! Az angol írásban: *oi*, *oy*: **boil** (*boil*) forrni, **boy** (*boi*) fiú.

Jegyzet. A magánhangzók fölött a vonás (—) az illető hang hosszúságára mutat!

Mássalhangzók.

r

A mássalhangzók közül különösen azért beszéljük meg legelőször az *r*-et, mert ez a megelőző magánhangzót is befolyásolja. Ez a mássalhangzó az angolban csak **magánhangzó előtt** ejtetik úgy ki,

mint a magyar **r**: **row** (*rō*) sor, **brought** (*brāt*) hozott. Szó végén és mássalhangzó előtt alig hallható, úgy hogy **hard** (*hárd*) kemény, majdnem úgy hangzik mint *hád*, **better** (*bētər*) majdnem úgy mint *bēta*.

Különösen a hosszú magánhangzókat változtatja meg a rájuk következő **r** oly formán, hogy míg maga alig hallható, előtte **a** hangot fejleszt: **hear** (*hēr*) hallani, **more** (*mār*) több, **hour** (*auər*) óra, **fire** (*fäir*) tűz, **care** (*kēr*) törődni. Az ilyen szóvégi **r** azonban meglehetősen hallhatóvá lesz, ha utána magánhangzóval kezdődő szó következik: **I hear it** (*äi hēr it*) én hallom azt; **here is** (*hēr iz*) itt van.

w

sajátságos, a magyarnak idegen hangot jelent, mely olyan, mint egy nagyon rövid, futólagos **u**, előretolt alsó állkapocscsal ejtve. Az angol írásban **w** vagy néha **u**: **wine** (*wäin*) bor, **quite** (*kwäit*) egészen.

Ez a hang teljesen különbözik a **v**-től, mely úgy hangzik, mint a magyar **v**: **five** (*fäiv*) öt, **very** (*vəri*) nagyon.

hw

az előbbi hang, eléje csapott gyenge lehelettel. Az angol írásban **wh**! **white** (*hwäit*) fehér.

th

a magyarnak teljesen idegenszerű hang, mely úgy található el legjobban, ha **th**-t egészen összefolyva úgy ejtünk, hogy nyelvünk hegyét a felső fogsorhoz közelítve, könnyedén kibocsátjuk a levegőt.

dh

az előbbinek párja, melyet úgy találunk el legjobban, ha **dh**-t próbálunk az előbb leírt módon ejteni.

Az angol helyesírás mindkét hangot **th**-val jelöli, úgy, hogy olvasás közben a megkülönböztetés tisztán a gyakorlat dolga: **thought** (*thāt*) gondolat, **bath** (*báth*) fürdő, **this** (*dhisz*) ez, **with** (*widh*) -val, -vel.

n̄

olyan orrhangú **n**, mint amilyent a német ejt a *Bildung, fangen* szavakban. A magyar *harang* szóban a **g** előtt ejtett **n** is annak felel meg. Az angol

írásban: *ng, n: long (loñ)* hosszú, *think (thiñk)* gondolni.

A többi mássalhangzók, melyeket az átírásban használunk, mind úgy ejtendők, mint a magyarban. Megjegyzendő, hogy jórészüik az angolban is úgy iratik. Azonban:

f

az angol írásban *f*, vagy *gh: five (fäiv)* öt, *laugh (láf)* nevetni.

j

y: yes (jész) igen, *year (jēr)* esztendő. Megjegyzendő, hogy a *ju* vagy *jū* szótag az angolban *u, eu, ew: unite (junäit)* egyesíteni, *Europe (jūrəp)* Európa, *ewe (jū)* juh, birka, *new (njū)* új.

k

az angol írásban: *c, k, ck: cottage (kotidzs)* kunyhó, *kettle (kētl)* üst, *pack (pāk)* csomagolni. Gyakran *q: quite (kwäit)*; görög szavakban *ch* is: *echo (ēkō)* visszhang.

s

(mint a magyar *sas, sugár* szavakban) az angol írás szerint: *sh* néha *ch, s: fish (fis)* hal, *branch (bráns)* ág, néha *t* is: *nation (nēsən)* nemzet, *sure (sūr)* biztos.

z

az angol írásban: *s, z: houses (hauziz)* házak, *zeal (zēl)* buzgalom.

cs

az angol írásban: *ch, néha t: church (csærəcs)* templom, *nature (nēcsər)* természet.

sz

az angol írásban: *s, c: sing (sziñ)* énekelni, *ice (äisz)* = jég.

zs

az angol írásban: *s, z: pleasure (plēzsər)* öröm, *azure (ēzsər)* az ég kékje.

dzs

(mint a magyar *dzsida, findzsa* szavakban) az angol írás szerint: *j, g, dg: joy (dzsoi)* öröm, *change (csēndzs)* változtatni, *bridge (bridzs)* híd.

Jegyzet. Előfordul még az angol írásban az *x* betű, mely hol *ksz*-nek, hol *gz*-nek hangzik: *mix* (*miksz*) keverni, *examine* (*igzümin*) megvizsgálni.

A hangsúly.

Az angol a szónak hangsúlyos szótagját a többiek rovására nagyon ki szokta emelni, úgy hogy a hangsúlytalan szótagokban csakis tompa, futólagosan ejtett magánhangzókat találunk rendszerint.

Az angolszász eredetű többtagú szavakban a hangsúly a tőszótagon van: **father** (*fádhər*) atya, **houses** (*hauziz*) házak, szavakban a hangsúly az *á*-n, illetőleg *au*-n van.

Átírásunkban azt a magánhangzót, melyre a **szó hangsúlya** esik **vastagabb** álló betűkkel jelezzük: **better** (*bětər*) jobb, **accompany** (*äkampäni*) kísérni, **believe** (*biliv*) hinni.

A **mondatban** is az a szó ejtetik legtöbb energiával, melyen az értelem súlya fekszik. Ennek az a következménye, hogy a névmások, viszonzszók és a segítőigék különböző formái, ha nincs rajtuk különös értelmi hangsúly, a kiejtésben elgyengülnek: a teljes hangok helyett tompa, elmosódott magánhangzókkal ejtetnek.

Erre a körülményre az alaktanban is történt mindenütt utalás; e helyütt csak néhány össze-rántást említünk föl:

I'm (*äim*) = **I am**; **'t is** (*tiz*), **it's** (*itsz*) = **it is**; **I've** (*äiv*) = **I have**, **I'd** (*äid*) = **I had** vagy **I would**; **I'll** (*äil*) = **I will**; **he'd** (*həd*) = **he would**; **you're** (*jüər*) = **you are**. s a t.

was = *woz*, gyengülve *wəz*; **shall** = *säl*, gyengülve *s'l*; **should** = *sud*, gyengülve *səd*.

Alaktan.

1. FEJEZET.

1.

Főnév és névelő.

Az angolban a **határozott névelő** mindig változatlan, egyes és többesszámban ugyanaz: **the** (mássalhangzóval kezdődő szó előtt *dhə*, magánhangzóval kezdődő előtt *dhi*)

father (*fádhər*) atya, **the father** (*dhə fádhər*) az atyja, **the fathers** (*dhə fádhərz*) az atyák; **elbow** (*ēlbō*) könyök, **the elbow** (*dhi ēlbō*) a könyök.

A határozatlan névelő mássalhangzón kezdődő 2. szók előtt **a** (ə), magánhangzóval kezdődők előtt **an** (ən): **a father** (ə fádħər) egy atya, **an elbow** (ən ɛlbō) egy könyök.

Megjegyzendő, hogy a mássalhangzóval, vagy 3. magánhangzóval való kezdődés *nem az írásra* hanem a *kiejtésre* vonatkozik: néma *h*-val kezdődő szók magánhangzós kezdetűeknek, *ju*-nak ejtett *u*-val vagy *ew*-vel kezdődők mássalhangzóval kezdődőknek veendőek: **the hour** (dhi auər) az óra, **an hour** (ən auər) egy óra, **the unity** (dħə jūniti) az egység, **a ewe** (ə jū) egy anyabirka.

A határozatlan névelő, mely magyarra csak 4. nagy ritkán fordítható, az angolban számnévként nem szerepel; „egy” mint számnév angolul „one” (*wan*).

Többszámképzés.

Az angol nyelv a **többszámot** rendszeren **-s**-szel 5. képezi, némely *o*-végű szóknál és a sziszegő mássalhangzókra végződőknel **-es**-szel.

Megjegyzendő azonban, hogy ez az **s** magánhangzó után **z**-nek ejtendő, mássalhangzók után pedig a megelőző mássalhangzóhoz alkalmazkodik, úgy hogy **f. k. p. t** és **th**-nek ejtett **th** után **sz**-nek, a többi mássalhangzók után **s** a **dh** ejtésű **th** után **z**-nek hangzik.

Az **-es** többesképző magánhangzók után **z**-nek (tehát az *e* néma) sziszegő mássalhangzók után **-iz**-nek hangzik.

bird (bærd) madár
tree (trī) fa
pen (pēn) toll
ship (sip) hajó
plant (plánt) növény
cloth (kloth) szövet
bath (báth) fürdő
roof (rūf) háztető
glass (glász) pohár
hero (hīrō) hős
dish (dis) tál
finch (fincs) pinty
box (boks) skatulya
rose (rōz) rózsza
horse (hārsz) ló

birds (bærdz) madarak
trees (trīz) fák
pens (pēnz) tollak
ships (sipsz) hajók
plants (plántsz) növények
cloths (klothsz) szövetek
baths (bádhz) fürdők
roofs (rūfsz) háztetők
glasses (glásziz) poharak
heroes (hīrōz) hősök
dishes (disiz) tálak
finches (fincsziz) pintyek
boxes (boksiz) skatulyák
roses (rōziz) rózsák
horses (hārsziz) lovak.

Az utóbbi két szóban a többesrag csak **s**, de a szó végi **e** hangzatossá válik a többesszámban a megelőző sziszegő mássalhangzó miatt.

6. Némi hangbéli változásokat mutatnak a többesszámban a következő főnevek:

wife (*wäif*) nő, asszony
life (*läif*) élet, életrajz
knife (*näif*) kés
calf (*káf*) borju
half (*háf*) fél (Hälfte)

wolf (*wulf*) farkas
shelf (*sëlf*) deszka
leaf (*līf*) levél (Blatt)
loaf (*lōf*) kenyér
sheaf (*sīf*) kéve
thief (*thīf*) tolvaj
staff (*sztáf*) bot, támasz
bath (*báth*) fürdő
path (*páth*) ösvény, út
mouth (*mauth*) száj
oath (*ōth*) eskü
cloth (*kloth*) szövet, ruha

house (*hausz*) ház

7. Rendhagyóan képezik többesszámukat:

man (*män*) ember, férfi
woman (*wumän*) asszony, nő
foot (*fūt*) láb
tooth (*tūth*) fog
goose (*gūsz*) lud
louse (*lausz*) tetű
mouse (*mausz*) egér
ox (*oksz*) ökör
child (*csäild*) gyermek

brother (*bradhər*) fivestvér

die (*däi*) koczka

penny (*pëni*) fillér

wives (*wäivz*) asszonyok
lives (*läivz*) életrajzok
knives (*näivz*) kések
calves (*kávz*) borjak
halves (*hávz*) felek (Hälften)

wolves (*wulvz*) farkasok
shelves (*sëlvz*) deszkák
leaves (*līvz*) levelek
loaves (*lōvz*) kenyerek
sheaves (*sīvz*) kékék
thieves (*thīvz*) tolvajok
staves (*sztēvz*) botok
baths (*bádhz*) fürdők
paths (*pádhz*) ösvények
mouths (*maudhz*) szájak
oaths (*ōdhz*) eskűk
cloths (*klothsz*) szövetek
clothes (*klōdhz*) ruhák (Kleider)

houses (*hauziz*) házak

men (*mën*) emberek
women (*wimin*) nők, asszonyok

feet (*fīt*) lábak
teeth (*tīth*) fogak
geese (*gīsz*) ludak
lice (*läisz*) tetvek
mice (*mäisz*) egerek
oxen (*okszn*) ökrök
children (*csildrən*) gyermekek

brethren (*brēdhrən*) felebarátok, de:

brothers (*bradhərz*) (fi) testvérek

dice (*däisz*) koczkák
dies (*däiz*) (fém)-bélyeg
pence (*pënsz*) fillér
pennies (*pëviz*) fillérek

Számos idegen szó megtartja idegen alakú 8. többesét:

erratum (ërrētəm) sajtó-**genius** (dzsīnjəs) géniusz
hiba

errata (ërrētə) sajtó-**genii** (dzsīnjäi) géniuszok
hibák

Nem képeznek többesszámot a gyűjtőnevek: 9.
sheep (sīp) birka, juhok; **cattle** (kätl) barmok, csorda
— egy darab marha = **a head of cattle** (ə hēd əv
kätl) — **swine** (szwäin) disznók, csürhe — egy
disznó = **a pig** (ə piq) vagy **a hog** (ə hog). — Ide
tartoznak még: **people** (pīpl) nép, emberek, **foot**
(füt) gyalogság, **horse** (hārsz) lovasság.

Vannak főnevek, melyek csak többesszámban 10.
használatosak: **scissors** (sziszərz) olló, **spectacles**
(szpēktəklz) pápaszem, **alms** (āmz) alamizsna.

Megjegyzendők a népnevek többes képzésére vo- 11.
natkozólag a következő példák: **an Englishman** (ən
iŋglismən) egy angol, **two Englishmen** (tū iŋglismən)
két angol ember; azonban: **the English** (dhi iŋglis)
az angolok; **a Frenchman** (ə frənsmən) egy francia
ember, **the French** (dha frəns) a francziák, **a China-**
man (ə csūinəmən) egy khinai, **the Chinese** (dha
csūinīz) a khinaiak.

Helyesírási megjegyzések. Az *y*-végzetű főnevek 12.
közül azok, melyekben az *y* előtt mássalhangzó van,
a többesszámban *-ies* végzetet mutatnak, míg azok-
ban, melyekben az *y* előtt magánhangzó van,
a többesben is *y*-t írunk: **family** (fämili) család,
families (fämiliz) családok, **cry** (kräi) kiáltás, **cries**
(kräiz) kiáltások, azonban: **day** (dē) nap, **Tag**, **days**
(dēz) napok, **valley** (väli) völgy, **valleys** (väliz)
völgyek.

A birtokos-esetrag.

Az angol főnév úgy az egyes, mint a többes- 13.
számban vehet fel **birtokos-esetragot**, mely mindig 's
(vagyis s. melyet kihagyási jel választ el a szótól,
melyhez tartozik).

Ezen birtokos esetragra vonatkozólag meg-
jegyzendő:

a) hogy **f**, **k**, **p**, **t** és **th**-nak ejtett **th** után **sz**-nek
hangzik, különben **z**-nek; sziszegő mássallhangzók
után pedig **iz**-nek ejtendő:

the boy (*dhə boi*) egy fiú

a horse (*ə hārsz*) egy ló

Chambers (*csēmbarz*)

a week (*ə wɪk*) egy hét

a man (*ə mən*) egy ember

men (*mən*) emberek

the boy's (*dhə boiz*) a fiúnak a ... (Des Knaben)

a horse's (*ə hārsziz*) egy lónak a ... (eines Pferdes)

Chambers's vagy Chambers' (*csēmbarziz*)

a week's (*ə wɪksz*) egy hétnek a ... (einer Woche)

a man's (*ə mənz*) (eines Menschen)

mēn's (*mēnz*) embereknek ...

β) -s-szel, vagy -es-szel képzett többesszámú főnév után a birtokos esetrag helyett egyszerűen áll, mely semmiféle hangértékkel nem bír: **the boys** (*dhə boiz*) a fiúk, **the boys'** (*dhə boiz*) a fiúknak a ... (Der Knaben); **the horses** (*dhə hārsziz*) a lovak, **the horses'** (*dhə hārsziz*) a lovaknak a ... (Der Pferde).

Mondattani megjegyzések.

14. A főnév mint alany az ígét értelmi egyezésben vonzza, amiből az következik, hogy gyűjtőnevek után az ige többesszámban áll: **short-sighted people wear spectacles** (*sārt-szāitid pīpl wēar szpēktākiz*) rövidlátó emberek pápaszemet viselnek (egyesszám: *wears* = visel!)
15. A főnév egyszerű alakjában lehet alany, szenvedőtárgy vagy részesztárgy: **my brother is coming just now** (*māi bradhər iz kamiñ dzsəszt nau*) testvérem épen most jön, **I accompanied my brother** (*āi ākampānid māi bradhər*) én elkísértem testvéremet, **he gave my brother a new pen** (*hī gēv māi bradhər ə njū pēn*) ő a testvéremnek egy új tollat adott.
16. A részesztárgy különben képezhető to viszonyzóval is, lásd: 116 §. a).
17. Az időt jelentő főnevek minden rag vagy viszonyzó nélkül állhatnak időhatározóként: **this morning** (*dhisz mārniñ*) ma reggel, **the whole day** (*dhə hōl dē*) az egész napon át.
18. A birtokos esetrag birtokviszony képzésére nem igen sűrű használatú: **John's father** (*dzsonz fādhər*)

Jánosnak atyja, a **horse's mane** (ə hārsziz mēn) lónak sörénye, lósörény.

A birtokos esetrag idő és térmérték határozóul 19. is szolgálhat: a **cablę's length** (ə kēblz lēnth) egy kötélhosszúság, a **week's holiday** (ə wiks holidē) egyheti szünidő.

Gyakran el is marad a birtok szó a birtokos 20. esetrag után: **St. Paul's** (szin pālz) = Szent Pálnak temploma, a Szent Pál temploma — az angolban a **church** (csærəs) szó kimaradt — **at the stationer's** (ät dhə sztēsənərz) a papirkereskedő boltjában — az angolban a **shop** (sop) bolt, szó kimaradt.

Megesik az is, hogy a birtokos esetrag nem a fő- 21. névhez magához, hanem az illető főnévhez tartozó mellékmondat végéhez csatoltatik: **the man I saw yesterday's father** (dhə män äi szā jēsztədēz fādher) = azon embernek az atyja, akit én tegnap láttam.

Különben a birtokviszony szokottabb képzésére 22. vonatkozólag lásd az **of** viszonzót: 107 §. a).

Az angolban a főnév többesszámban áll a szám- 23. nevek után is: **two houses** (tū hauziz) két ház, **six days** (sziks dēz) hat nap.

Hasonlóképen többesszámban állanak a mérték- 24. szók, ha egynél nagyobb számnév előzi meg őket: **five feet high** (fäiv fēt häi) 5 láb magas; azonban; **two pair of gloves** (tū pēär əv glavz) két pár kesztyű, mert a **pair** szó e mondatban nem főnévi, hanem számnévi természetű.

2. FEJEZET.

Melléknév és határozó szó.

A melléknév az angolban rendesen változatlan, 25. akár jelző, akár állítmány: a **high tree** (ə häi trī) egy magas fa, **high trees** (häi trīz) magas fák, **this tree is high** (dhisz trī iz häi) ez a fa magas, **these trees are high** (dhīz trīz är häi) ezek a fák magasak.

A melléknév még akkor sem képez többes 26. számot, ha főnév gyanánt áll: **the good** (dhə gud) a jó, a jók — **the English** (dhi inglīs) az angolok.

Ha a melléknév magában áll főnév nélkül, 27. de úgy, hogy kiegészítésül valamely főnevet kell melléje gondolnunk, rendesen a **one** (wan) szót kell

utána tenni, aminek többszáma is van: **have you a pen** (*häv ju ə pēn*) van önnek tolla? **yes, and a very fine one** (*jész, änd ə vëri fäin wan*) igen, és pedig nagyon finom; **the next one** (*dhə nēkszt wan*) = a legközelebbi t. i. fa, ház, könyv, vagy bármi, ami említve volt; **the sparrow is feeding its little ones** (*dhə szpürő iz fīdiñ itzz litl wanz*) a veréb eteti kicsinjeit (= fiait).

28. Melléknévből **határozót** rendszerint a **-ly** képzővel lehet alkotni: **bad** (*bäd*) rossz, gonosz, **badly** (*bädli*) rosszul, gonoszul. **great** (*grēt*) nagy, **greatly** (*grēlli*) nagyon, nagymértékben.
29. A **-ly** képző **főnévből** is képez **melléknevet**, az ilyen melléknevek minden változás nélkül állhatnak határozók gyanánt: **friend** (*frënd*) barát, **friendly** (*frëndli*) barátságos, barátságosan, **day** (*dē*) nap, **daily** (*dēli*) mindennapi, napi, naponként.
30. Bizonyos szólásmódokban egyéb melléknevek is állhatnak egyszerűen határozókul: **to walk slow** (*tu wāk szlō*) lassan menni, — **slow** = lassú, csendes. — **to work hard** (*tu wærk hárd*) keményen, erőfeszítéssel dolgozni, — **hard** = kemény. — **to buy dear** (*tu bái dīər*) drágán venni, — **dear** = drága.
31. **Helyesírási megjegyzés.** A határozó képző **-ly** előtt *y* helyett *i* irandó: **happy** (*hüpi*) boldog, **happily** (*hüpili*) boldogan.

A melléknevek fokozása.

32. Az angol nyelvben a melléknév fokozásának két módja van:

a) **középfok** képezhető **-er** (*ər*) — **felsőfok** **-est** (*iszt*) képzővel: **great** (*grēt*) nagy, **greater** (*grētər*) nagyobb, **greatest** (*grētiszt*) legnagyobb; **noble** (*nōbl*) nemes, **nobler** (*nōblər*) nemesebb, **noblest** (*nōbliszt*) legnemesebb, **narrow** (*närō*) szűk, keskeny, **narrower** (*närōər*) keskenyebb, **narrowest** (*närōiszt*) legkeskenyebb.

β) **középfok** képezhető úgy, hogy az alapfok elé a **more** (*māər*) inkább, jobban, **felsőfok** úgy, hogy az alapfok elé a **most** (*mōszt*) leginkább — határozószót teszszük: **difficult** (*difikált*) nehéz, **more difficult** (*māər difikált*) nehezebb, **most difficult** (*mōszt difikált*) legnehezebb.

33. Az α) pontot — képző **-er, est** — követik az angolszász eredetű melléknevek általában, az egy-

tagu francia eredetű melléknevek s azon kéttaguak, melyekben a hangsúly az utolsó szótagon van: **polite** (*pəlāit*) udvarias, **politer** (*pəlāitər*) udvariasabb, **politest** (*pəlāitiszt*) legudvariasabb.

A β) pontot követik a francia eredetű mellék- **34.** nevek általában, ha többtaguak s nem végükön hangsúlyosak.

A **határozószók** általában **more, most** határozók **35.** segítségével fokozandók: **happily** (*hāpili*) szerencsésen, **more happily** (*māər hāpili*) szerencsésebben, **most happily** (*moszt hāpili*) legszerencsésebben.

Fokozás közben többeli változást, vagy egyéb **36.** eltéréseket mutatnak a következő melléknevek és határozók:

Alapfok	Középfok	Felsőfok
good (<i>gud</i>) jó	} better (<i>bētər</i>)	best (<i>bēszt</i>)
well (<i>wēl</i>) jól		
bad (<i>bād</i>) rossz	} worse (<i>wəərsz</i>)	worst (<i>wəərszt</i>)
ill (<i>il</i>) rosszul		
much (<i>macs</i>) sok	} more (<i>māər</i>) több,	most (<i>mōszt</i>) leg-
nagyon		
many (<i>mēni</i>) sok	inkább	több, leginkább
little (<i>littl</i>) kicsiny, kevés	less (<i>lēsz</i>)	least (<i>lēszt</i>)
late (<i>lēt</i>) késő	{ later (<i>lētər</i>) később	latest (<i>lētiszt</i>) legkésőbb
	latter (<i>lätər</i>) utóbbi	last (<i>lászt</i>) utolsó
near (<i>nər</i>) közel, közeli	nearer (<i>nīərər</i>)	{ nearest (<i>nīəriszt</i>) legközelebbi (a térben)
		next (<i>nēkszt</i>) legközelebb(i) (a sorban)
far (<i>fár</i>) távol, távoli	{ farther (<i>fárdhər</i>)	farthest (<i>fárdhiszt</i>)
	further (<i>fəər-dhər</i>)	furthest (<i>fəər-dhiszt</i>)
old (<i>ōld</i>) öreg	older (<i>ōldər</i>)	oldest (<i>ōldiszt</i>)
	elder (<i>ēldər</i>)	eldest (<i>ēldiszt</i>)

Az utóbbi melléknévben az **elder, eldest** alakok csak testvérek korbéli megkülönböztetésére használ-

hatók jelzőkül: **my elder brother** (*mäi ëldär bradhär*) idősebb fitestvérem, bátyám; **my eldest sister** (*mäi ëldiszt szisztär*) legidősebb nőtestvérem.

Helyesírási megjegyzések:

37. α) Az **y** végű melléknevek a közép- és felsőfokban *i*-vel irandók: **happy** (*häpi*) boldog, **happier** (*häpiär*) boldogabb, **happiest** (*häpiiszt*) legboldogabb.
 β) A néma *e*-re végződő melléknevekhez csak *-r*, *-st* rag járul: **noble** (*nöbl*) nemes, **nobler** (*nöblär*) nemesebb, **noblest** (*nöbliszt*) legnemesebb.
 γ) Azon melléknevek, melyeknek tövében rövid magánhangzó van s végükön egy mássalhangzó, a közép- és felsőfokban ezt a mássalhangzót megkettőzik: **big** (*big*) nagy, vaskos, **bigger** (*bigär*), **biggest** (*bigiszt*); azonban: **long** (*loñ*) hosszú, **longer** (*loñgär*), **longest** (*loñgiszt*).

Mondattani megjegyzések a melléknevek fokozásához.

38. Középfok mellett a magyar *-nál*, *-nél* képzős hasonlítási határozót vagy a *mint* kötőszót az angolban rendesen **than** (*dhän, dhän*) fejezi ki: **his pen is better than mine** (*hiz pën iz bëtär dhän mäin*) az ő tolla jobb mint az enyém, az ő tolla jobb az enyémnél.
39. Ha a hasonlítás alapfokban lévő melléknévvél történik, akkor egyenlőség „**as . . . as**”, egyenlőtlenség esetén „**not so . . . as**” használandó: **his pen is as good as mine** (*hiz pën iz äz gud äz mäin*) az ő tolla van olyan jó mint az enyém, az ő tolla épen oly jó, mint az enyém, — **his pen is not so good as mine** (*hiz pën iz not szö gud äz mäin*) az ő tolla nincsen oly jó mint az enyém.
40. Középfok mellett „**mennél . . . annál**” az angolban „**the . . . the**”: **the rougher the pillow the happier we** (*dhī rafär dhä bilö dhī häpiär wī*) mennél vadabb a hullám, annál boldogabbak vagyunk mink.
41. Melléknevek jelentését erősbitik a következő határozók: **very** (*vëri*) nagyon, **much** (*macs*) nagyon s a t., **very good** (*vëri gud*) nagyon jó, **much further** (*macs fæardhär*) sokkal távolabb, — **far less** (*fär lész*) sokkal kevesebb, sokkal kevésbé, — **too long** (*tū loñ*) tulságus hosszú — **too** (*tū*) tulságosan.

Határozószók:

Az egyszerű határozószók közül felemlítjük a 42. következőket:

helyhatározók: **here** (*hēr*) itt, **hither** (*hi-dhər*) ide, **hence** (*hənsz*) innen; **there** (*dhēr*) ott, **thither** (*dhidhər*) oda, **thence** (*dhənsz*) onnan; **where** (*hwēr*) hol? **whither** (*hwidhər*) hová? **whence** (*hwənsz*) honnan? **wherever** (*hwērēvər*) bárhol;

időhatározók: **now** (*nau*) most, jelenleg; **then** (*dhēn*) akkor, azután; **once** (*wansz*) egyszer; **early** (*ærlī*) korán, **soon** (*szūn*) hamarosan, nem-sokára, korán, **sooner** (*szūnər*) hamarább, **ere** (*ēr*) előbb, előtt, **often** (*ofn*) gyakran, **whenever** (*hwēnēvər*) bármikor;

mód- és mértékhatározók: **too** (*tū*) túlságosan, **still** (*sztil*) még, **yet** (*jēt*) még, **just** (*dzsaszt*) éppen.

3. FEJEZET.

Névmások.

a) Személyes névmások.

A személyes névmások az alanyeseten kívül 43. még egy függő esetet is képeznek, mely rendesen szenvedő- vagy részestárgy a mondatban:

Alanyeset:

Tárgyeset:

I (*āi* — mindig nagy betűvel!) én

me (*mī*) nekem, engem

you (*jū, ju*) te

you (*jū, ju*) neked, téged

he (*hī*) ő — férfi

him (*him, 'im*) neki, őt

she (*sī*) ő — nő

her (*hēr, hər, 'ər*) neki

őt

it (*it*) az, — tárgyokról, nem személyekről

it (*it*) neki, azt . . .

we (*wī*) mi

us (*asz, əsz*) nekünk, minket

you (*jū, ju*) ti

you (*jū, ju*) nektek, ti-
teket

they (*dhē*) ők, azok

them (*dhēm*) nekik, azok-
nak, őket, azokat

Megjegyzések:

44. a) Az egyesszám második személyében a magyar „te”. „neked”, „téged” megszólításnak megfelelője-ként a mai angol társalgásban csak „you” használ-

latos; azonban a régi nyelvben, a költészetben, általában a magasabb stílusban előfordul „**thou**“ (*dhau*) = te (Du). „**thee**“ (*dhī*) neked, tégedet.

β) A **you** névmás szolgál az angolban az **ön.** **önt,** **önnek,** **önök,** **önöknek,** **önöket** féle megtisztelő megszólítások kifejezésére is, mint a francziában *vous*. — „**Ti**“ a régi nyelvben néha **ye** (*jī*).

γ) Az egyesszámu harmadik személyben **he,** **him** csakis férfi személyekre vonatkozik, **she,** **her** csakis nőszemélyekre, **it** pedig nem személyekre, tárgyakra, vagy mondott dologra egyáltalában.

Az angol nyelv ma már nyelvtani nemet nem különböztet meg, azonban a magasabb irány néha megteszi azt a különbséget, hogy a **sun** (*szan*) nap szót hímneműnek, a **ship** (*sip*) hajó, és **moon** (*mūn*) hold, szavakat nőneműeknek véve, az előbbire a **he,** az utóbbi kettőre a **she** névmást vonatkoztatja, ami a mai nyelvhasználat szerint megszemélyesítés.

δ) A **he** és **she** szócskák előragul használva állatok nemének jelölésére is szolgálnak: **bear** (*bēər*) medve: **she-bear** (*šībēər*) nőtény medve; **goat** (*gōt*) kecske: **he-goat** = bak.

ε) Viszonyszók után a névmásoknak tárgyesete áll: **from him** (*from him*) ő tőle, **to us** (*tu asz*) hozzánk.

ζ) A személyes névmások részestárgy esetben szintén állhatnak **to** viszonzszóval: **me** vagy **to me** = nekem, **you** vagy **to you** = neked, nektek, önnek, önöknek.

b) Birtokos névmások.

45. A birtokos névmások lehetnek I) **hangsúlytalannok.** melyek mindig főnévvel vannak kapcsolatban s általában azt a szerepet viszik, amit a magyar birtokos személyragok, II) **hangsúlyosak** vagy **ön-állók.** melyek viszont a magyar birtokosnévmásoknak felelnek meg és főnév nélkül állanak.

46. I. Hangsúlytalan birtokos névmások.

Ezeket mindjárt példán mutatjuk be: **house** (*hausz*) ház:

my house (*māi hausz*) házam, az én házam

your house (*jūr hausz* vagy *jər hausz*) házad, a te házad

his house (*hiz hausz*) háza, az ő háza, (ha a birtokos férfiszemély)

her house (*her hausz*) háza, az ő háza, (ha a birtokos nőszemély)

its house (*itsz hausz*) háza, a háza, (ha a birtokos nem személy)

our house (*auər hausz*) házunk, a mi házunk

your house (*jüer* vagy *jər hausz*) házatok, az ön háza, az önök háza

their house (*dhēər hausz*) házuk, az ő házuk.

Többszámú főnévvel is ugyanazok:

my houses (*mäi hauziz*) házaim, **your** houses (*jər hauziz*) = házaid, **his** houses = házai, **her** houses = házai, **its** houses = házai, **our** houses = házaink, **your** houses = házaitek, az ön házai, az önök házai, **their** houses = házaik.

Az egyes második személyben régiesen: **thy** house (*dhäi hausz*) házad, a te házad, **thy** houses (*dhäi hauziz*) házaid, a te házaid.

II. Önálló birtokos névmások.

47.

mine (*mäin*) az enyém, enyéim

yours (*jüərz*) a tied, tieid

his (*hiz*) az övé (ha a birtokos férfi személy)

hers (*həərz*) az övé (ha a birtokos nő személy)

its (*itsz*) azé

ours (*auərz*) a mienk, mieink

yours (*jüərz*) a tietek, az öné, tieitek, az önökéi

theirs (*dhēərz*) az övék, azoké, az övéik.

Az egyes második személy a régi nyelvben: 48.
thine (*dhäin*) a tied, a tieid.

Az ilyen kifejezések, mint *atyámé*, a *királyé* 49.

az angolban a mutató **that** (*dhät*) „az” és **those** (*dhōz*) „azok” névmások segítségével fejezhetők ki:

that of my father (*dhät əv mäi fádhər*) az atyámé,

those of my father (*dhōz əv mäi fádhər*) az atyáméi;

that of the king (*dhät əv dhə kiñ*) a királyé,

those of the king (*dhōz əv dhə kiñ*) a királyéi.

Saját = **own** (*ōn*): **your own house** (*jərōn hausz*) 50.
a saját házad, a magad háza, s a t.

c) Magáratérő névmás.

E névmásokat az egyesszámban **self** (*szēlf*) 51.
maga, a többszámban **selves** (*szēlvz*) névmás
segítségével képezzük, úgy hogy e szókat az első és
második személyekben a hangsúlytalan birtokos

névmásokkal, a harmadik személyekben a személyes névmások tárgyesetével kötjük össze:

myself (*mäisëlf*) én magam, magamat
yourself (*jərszëlf*) te magad, magadat
himself, herself, itself (*himszëlf . . .*) ő maga, magát
ourselves (*auərszëlvz*) mi magunk, magunkat
yourselves (*jərszëlvz*) ti magatok, magatokat
themselves (*dhëmszëlvz*) ők maguk, magukat.

A régi nyelvben: **thysself** (*dhäiszëlf*) magad, magadat.

52. „Az ember maga, magát“ = **oneself** vagy **one's self** (*wanszëlf, wansz-szëlf*).
53. A magáratérő névmás rendesen visszaható igék mellett áll: **to dress one's self** (*tu drësz wansz-szëlf*) fűd anfleiden = felöltözni, **dress yourself** = öltözzék fel (ön), öltözzetek fel, öltözzék fel, **to vaunt one's self** (*to vánt wansz-szëlf*) fűd rühmen, dicsekedni.
54. „Egymást“ (einander) = **each other** (*īcsadhər*), **one another** (*wan ənadhər*).

d) Mutató névmások.

55. Közelebbre mutat: **this** (*dhisz*) ez, ez a **these** (*dhīz*) ezek, ezek a.
Távolabbra mutat: **that** (*dhät*) az, az a, **those** (*dhōz*) az, azok a.
Példák: **this horse** (*dhisz hārsz*) ez a ló, **these horses** (*dhīz hārsziz*) ezek a lovak; **that tree** (*dhät trī*) az a fa, **those trees** (*dhōz trīz*) azok a fák.
56. A régi nyelvben előfordul: **yon** (*jən*) **yonder** (*jondər*) „az“ „amaz“ értelemben.
57. Ha a mutatónévmások főnév nélkül állanak, a **one** szót is felvehetik: **this one** (*dhisz wan*) ez, emez, **that one** (*dhät wan*) az, amaz.
58. Felemlítendőek még: **the former** (*dhe fārmər*) az előbbi, **the latter** (*dhə lätər*) az utóbbi, **such** (*szacs*) ilyen, **the same** (*dhə szēm*) ugyanaz . . .

e) Kérdő névmások.

59. **who** (*hū*) ki? kicsoda? **what** (*hwot*) mi? mit?
whose (*hūz*) kié? kinek **which** (*hwics*) melyik?
a . . . ?
whom (*hūm*) kinek? kit?

f) *Visszahozónévmások.*

who (<i>hū</i>) aki, akik	that (<i>dhāt</i>) aki, akit, ami, amit, akik	60.
whose (<i>hūz</i>) akinek a... akiknek a	what (<i>hwot</i>) ami, amit	
whom (<i>hūm</i>) akinek, akit, akiket	which (<i>hwics</i>) amely, a melyet, amelyek	

Megjegyzendő hogy **who, whose whom szemé- 61.**
lyekre, that személyekre vagy tárgyakra, what ren-
desen a megelőző mondat tartalmára, **which tár-**
gyakra vonatkozik.

„Az, aki . . .” — **he that v. she that: he that 62.**
runs fast will not run long (*hī dhāt ranz fászt wil*
not ran loñ) az, aki gyorsan fut, nem fut soká.

A visszahozó névmások egyéb mondattani 63.
viszonyait eléjük járuló viszonzókkal fejezik ki:
to whom (*tu hūm*) akinek, **from which** (*from hwics*)
amitől, amiből.

A visszahozó névmás gyakran el is marad s ezen 64.
esetben a viszonzó, mely hozzája tartozik, a mel-
lékmondat igéje után kerül: **the man I saw yester-**
day (*dhə mən āi szā jēsztərdē*) az ember, akit teg-
nap láttam, — a **man** szó után hiányzik **whom** =
akit. — **the things we spoke of . . .** (*dhə thiñz wi*
szpōk ov) a dolgok, melyekről beszéltünk. — A
things szó után hiányzik a visszahozó névmás azért
az **of** viszonzó, mely itt a magyar -ről ragnak
felel meg, az ige után áll.

Megjegyzendő még a **where** (*hwēer*) ahol, vissza- 65.
hozó határozó, mely viszonzókkal összetéve álta-
lános visszahozó névmásul is szerepel: **wherein**
(*hwēerin*) amiben, **whereby** (*hwēerbāi*) amivel,
ami által.

g) *Határozatlan névmások.*

a) all (<i>āl</i>) mind, minden, egész	66.
any (<i>ēni</i>) valamely, bármely	
some (<i>szam</i>) néhány, némely, egynehány, némelyek	
both (<i>bōth</i>) mindkettő	
either (<i>āidhər</i>) mindenik, egyik a kettő közül, mindkettő	
neither (<i>nāidhər</i>) egyik sem	
other (<i>adhər</i>) más, másik, another (<i>ənadhər</i>) még egy	

each (*īcs*) minden egyes, ki-ki
 much (*īacs*) sok, számos
 many (*mēni*) sok, sokan
 little (*lītl*) kevés, kevesen; few (*fjū*) kevés,
 kevesen; a few (*əfjū*) néhányan
 several (*szēvərəl*) több, többféle, számos, számosan
 β) one (*wan*) az ember, valaki (német: man)

some one (<i>szam wan</i>)	}	valaki
somebody (<i>szambodi</i>)		
any one (<i>ēni wan</i>)		
anybody (<i>ēnibodi</i>)		

whoever (*hūēvər*) bárki
 none (*nan*) egysem, sekiem

no one (<i>nō wan</i>)	}	senki, senki sem
nobody (<i>nōbodi</i>)		
not anybody (<i>not ēnibodi</i>)		

every one (<i>ēvri wan</i>)	}	mindenki, minden ember
everybody (<i>ēvribodi</i>)		

~~ought~~ (*āt*) valami

something (<i>szamthiñ</i>)	}	valami
anything (<i>ēnithiñ</i>)		

whatever (*hwotēvər*) bármi

nought (*nāt*) semmi

nothing (<i>nathiñ</i>)	}	semmi
not anything (<i>not ēnithiñ</i>)		

everything (*ēvriithiñ*) minden (alles)

others (*adhərz*) mások

γ) every (*ēvri*) minden, minden egyes
 no (*nō*) egy sem (német: kein, keine, fein).

67. Az α) csoportbeliek állhatnak magukban vagy pedig főnév előtt, a β) csoportban felsoroltak csak magukban, a γ) csoportbeliek csak főnévvel.

68. Megjegyzendő még hogy a többes harmadik személyű **they** (*dhē*) is szerepel határozatlan névmásként a német „man” értelmében: — **they say** (*dhē szē*) man íagt, azt mondják.

4. FEJEZET.

Számnevek.

69.

Alapszámnevek:

Sorszámnevek:

1 one (*wan*)

first (*fərszt*) első

2 two (*tū*)

second (*szēknd*) második

3 three (*thrī*)

third (*thærd*) harmadik

4 four (*fār*)

fourth (*fārth*) negyedik

5 five (<i>fäiv</i>)	fifth (<i>fifth</i>)
6 six (<i>sziksz</i>)	sixth (<i>szikszth</i>)
7 seven (<i>szëvn</i>)	seventh (<i>szëvnth</i>)
8 eight (<i>ët</i>)	eighth (<i>ëth</i>)
9 nine (<i>näin</i>)	ninth (<i>näinth</i>)
10 ten (<i>tën</i>)	tenth (<i>tënth</i>)
11 eleven (<i>ilëvn</i>)	eleventh (<i>ilëvnth</i>)
12 twelve (<i>twëlv</i>)	twelfth (<i>twëlfth</i>)
13 thirteen (<i>thæartîn</i>)	thirteenth (<i>thæartînth</i>)
14 fourteen (<i>fārtîn</i>)	fourteenth (<i>fārtînth</i>)
15 fifteen (<i>fiftîn</i>)	fifteenth (<i>fiftînth</i>)
16 sixteen (<i>sziksztîn</i>)	sixteenth (<i>sziksztînth</i>)
17 seventeen (<i>szëvn-tîn</i>)	seventeenth (<i>szëvntînth</i>)
18 eighteen (<i>ëtîn</i>)	eighteenth (<i>ëtînth</i>)
19 nineteen (<i>näintîn</i>)	nineteenth (<i>näintînth</i>)
20 twenty (<i>twënti</i>)	twentieth (<i>twëntiith</i>)
21 twenty-one (<i>twënti-wan</i>)	twenty-first (<i>twënti-færszt</i>)
22 twenty-two (<i>twënti-tū</i>)	twenty-second (<i>twënti-szëknd</i>)
23 twenty-three (<i>twënti-thrē</i>)	twenty-third (<i>twënti-thæard</i>)
30 thirty (<i>thæarti</i>)	thirtieth (<i>thæartiith</i>)
40 forty (<i>fārti</i>)	fortieth (<i>fārtiith</i>)
50 fifty (<i>fifti</i>)	fiftieth (<i>fiftiith</i>)
60 sixty (<i>szikszti</i>)	sixtieth (<i>sziksztiith</i>)
70 seventy (<i>szëvnti</i>)	seventieth (<i>szëvntiith</i>)
80 eighty (<i>ëti</i>)	eightieth (<i>ëtiith</i>)
90 ninety (<i>näinti</i>)	ninetieth (<i>näintiith</i>)
100 a hundred (<i>æ handræd</i>)	hundredth (<i>handrædth</i>)
200 two hundred <i>tu handræd</i>)	two hundredth (<i>tū handrædth</i>)
1000 a thousand (<i>æ thauznd</i>)	thousandth (<i>thauznth</i>)
100000 a hundred thou- sand (<i>æ handræd thauznd</i>)	hundred thousandth (<i>handræd thauznth</i>)
1000000 a million (<i>æ miljæn</i>)	millionth (<i>miljænth</i>)

5379 five thousand three hundred and seventy-nine (*fäiv thauznd thrē handræd 'n szëvnti-näin*).

Megjegyzések:

70.

a) Ha **thousand** vagy **hundred** után tizesek vagy

egyesek következnek, akkor közbe **and** (*änd, ən, 'n*) „és“ kötőszó teendő.

β) 20-tól az egyeseket kötőjellel kapcsoljuk a tizes nevéhez.

γ) **a hundred, a thousand, a million** helyett állhat **one hundred, one thousand, one million**, ha hangsúlyozandó, hogy **egy** száz s a t. — hasonlóan évszámokban; itt azonban jobban szeretik az ezret 10 százával venni: 1898 *eighteen hundred and ninety-eight*, amiből rövideg kedvéért a *hundred* és *and* szavak ki is maradhatnak.

δ) **hundred, thousand** és **million** főnevekül is állhatnak, amikor többesszámba is tehetők s a főnév **of** viszonzszóval kapcsoltatik hozzájuk: **many hundreds of houses** (*mëni handrëdz əv hauziz*).

ε) Megjegyzendők még a következő számot jelző főnevek: **pair** (*pëər*) pár, **dozen** (*dəzn*) tuczat, **score** (*szkäär*) = 20 darab.

ζ) A **sorszámneveket** kevés kivétellel **-th** képzővel alkotjuk a tőszámnevekből, csupán a tizeseknél **-eth**-val.

η) A **szorzószámnevek** 3-szortól kezdve **times** (*täimz*) szóval való összetétellel származnak: **four times** = 4-szer, **five times** = 5-ször. 1-szer (egyszer) = **once** (*wənsz*), kétszer = **twice** (*twäisz*). háromszor = **thrice** (*thräisz*) vagy **three times**. Kétszeres = **twofold** (*tüföld*).

Tételek felsorolásánál: **first** = először, első ízben, **secondly** (*szëkndli*) másodszor, **thirdly** (*theardli*) = harmadszor, s a t.

θ) A sorszámnevek számjegyekkel így rövidít hetők: 1 st, 2 nd, 3 rd, 4 th, 5 th, 18 th, 21 st, 12 nd, 23 rd, 40 th s a t.

ι) A **törtszámnevek** a következő minták szerint képezhetők: $\frac{1}{2}$ = **a half** (*ə háf*) vagy **one half** (*wən háf*) $\frac{2}{3}$ = **two thirds**, $\frac{1}{4}$ = **a quarter** (*ə kwärtər*) vagy **a fourth**, $\frac{1}{21}$ = **a twenty-first**.

5. FEJEZET.

Viszonyszók.

71. Mint már tudjuk, az angol főnév a birtokos esetragon kívül viszonyragot nem vesz fel, ezért a legtöbb mondattani viszony kifejezésére a **viszonyszók** szolgálnak, melyek így a magyar viszonyragok és névutók szerepét viszik.

A viszonyszók mindig **főnevük előtt** állanak. A 72. legfontosabb viszonyzókat a következőkben beszéljük meg.

about (*əbaut*) „körül, körülbelül; -ról, -ről; 73. felől, fölött“:

α) időhatározóban: **about five o' clock** (*əbaut fäiv o klok*) öt óra **felé**, öt óra **tájan**

β) „-ról -ről, felől, iránt“: **I know nothing about it** (*äi nō nathin əbaut it*) én arról (affelől) semmit sem tudok; **there is no doubt about it** (*dhēər iz nō daut əbaut it*) az iránt nincs kétség.

γ) „körülbelül“: **for about an hour** (*for əbaut en auər*) körülbelül egy óra hosszatt.

δ) mint igekötő „össze-vissza“ „szerte“ „ide s tova“: **to shake about** (*tu sēk əbaut*) összerázni, szétrázni; **to run about** (*tu ran əbaut*) ide s tova (szerte) szaladgálni.

- **above** (*əbav*) „fölött“: **above us** (*əbav asz*) fö- 74. löttünk; **above ground** (*əbav graund*) föld fölött.

according to (*äkārdin tu*) „megfelelően“: **ac- 75. cording to his promise** (*äkārdin tu hiz promisz*) ígéretének megfelelően.

across (*äkrosz*) „keresztbe“, „-n által, át“: 76. **across his shoulders** (*äkrosz hiz söldərz*) vállain keresztbe.

after (*äftər*) „után“ „miután“: **after this** (*äftər 77. dhisz*) ez után, **after sinking into the earth** (*äftər szin̄kiñ intu dhi əərth*) miután a földbe szállott; **look after our tea** (*luk äftər auər tē*) nézz a theánk után! —

against (*əgənszt*) „ellen“ **against the cold** 78. (*əgənszt dhə kōld*) a hideg ellen.

ago (*əgō*) „előtt“, „ez előtt“: **three years ago** 79. (*thri j̄ərz əgō*) ez előtt (az előtt) három évvel.

along (*əloñ*) „végig“ „mentében“: **along the 80. roads** (*əloñ dhə rōdz*) az országutakon végig, az országútak mentén, **to take along** (*tu tēk əloñ*) magával vinni.)

amidst (*əmidszt*) „között, közepett“: **amidst a 81. green tea-country** (*əmidszt ə grīn tī-kantri*) zöldelő thea-vidék közepette.

amongst, among (*əmañszt, əmañ*) „között“: 82. **amongst strange people** (*əmañszt sztrēndzs pīpl*) különös emberek között; **among the rest** (*əmañ dhe rēszt*) a többi között, többek közt.

83. as far as (*āz fār āz*) „ig“, „amennyire“: as far as Tōkyō = Tókyóig; as far as it is known (*āz fār āz it iz nōn*) amennyire ismeretes.
84. as to, as for (*āz tu, āz fār*) „ami illeti“, „illetőleg“: as to the rain (*āz tu dhā rēn*) ami az esőt illeti, az esőt illetőleg; as for me (*āz fār mī*) ami engem illet.
85. at (*āt*, gyengülve *ət*) képezhet:
 α) helyhatározót: at home (*ət hōm*) otthon, at Hastings (*ət hēsziñz*) Hastingsben, Hastings mellett.
 β) időhatározót: at five o' clock (*āt fāiv o klok*) öt órakor, at midnight (*āt midnāit*) éjfélkor.
 γ) gyakran „-hoz, -hez; -nál, -nél; -ra, -re“ értelemiben: at Mr. Moody's (*ət misztər mūdiz*) Moody urnál, Moody ur házában, at your convenience (*āt jər kənviniēnsz*) tetszésére, tetszése szerint.
86. before (*bifāər*) „előbb“, „előtt“, „mielőtt“: before Monday (*bifāər mandi*) hétfő előtt; before it fulfils its part (*bifāər it fulfilz itsz párt*) mielőtt teljesíti feladatát.
87. behind (*bihāind*) „mögött“, „mögé“: behind the cottage (*bihāind dhā kotidzs*) a kunyhó mögött.
88. below (*biłō*) „alatt“.
89. beneath (*binīth*) „alá“, „alatt“.
90. beside (*biszāid*) „mellett“.
91. besides (*biszāidz*) „kívül“: besides that (*biszāidz dhāt*) azon kívül, azon fölül.
92. between (*bitwin*) „között“.
93. beyond (*bijond*) „túl“.
94. by (*bāi*) „által“, „-val, -vel“, „mellett“: by day (*bāi dē*) nappal; by the heat (*bāi dhā hit*) a meleg által, a meleg folytán. by kneading the leaves (*bāi nīdīñ dhā livz*) az által, hogy a leveleket meggyúrják; by way of beginning (*bāi wē əv biginiñ*) bekezdésül, by means of the fire (*bāi minz əv dhā fāir*) a tűz segítségével, a tűz által.
95. close to (*klōsz tu*) „egészen közel“: close to the wall (*klōsz tu dhā wāl*) egészen közel a falhoz.
96. concerning (*kənszəərniñ*) „illetőleg“: concerning his moral qualities (*kənszəərniñ hiz morəl kwolitiz*) erkölcsi tulajdonait illetőleg.
97. during (*djūriñ*) „ig“, „hosszatt“, „alatt“: during this time (*djūriñ dhisz, tāim*) ezen idő alatt. —
98. except, excepting (*ikszēpt, ikszēptiñ*) „kivéve“.
99. for (*fār* gyengülve *fər*) „számára“, „-nak, -nek“, „-ért“:

α) időhatározóban: **four an hour** (*fər ən auər*) egy órára, egy óra hosszat,

β) helyhatározóban: **to leave for London** (*tu liv fər landən*) Londonba utazni,

γ) számos más szólamban: **for it** (*fər it*) azért, arra. — **I cannot wait for you** (*äi kännöt wēt fərjū*) én nem várhatok önre.

from (*from* gyengülve *frəm*) „ról, -ről; -ból; 100. -ból; -tól, től”: **from home** (*frəm hōm*) hazulról, **from house to house** (*frəm hausz tu hausz*) házról, házra; **from his friend** (*frəm hiz frënd*) barátjától; **the tea-leaves are removed from the stove** (*dhə tē-livz ár rimūvd from dhə sztōv*) a thealevelek levéttetnek a kemenczéről.

in (*in*) „-ban, -ben; -ba, -be” s a t. 101.

α) helyhatározóban: **in China** (*in csüinə*) Khinában; **in the air** (*in dhi ēər*) a levegőben, a levegőn;

β) időhatározóban: **in two hours** (*in tū auərz*) egy óra múlva.

Előfordul azonkívül számos különféle szólamban.

into (*intu*) „-ba, -be”; -vá, -vé” s a t.: **into** 102. **the soil** (*intu dhə szoil*) a talajba; **to turn into vapour** (*tu təərn intu vēpər*) gőzzé válni.

inside (*inszäid*) „belül”, „belsejében”: **inside** 103. **the cottage** (*inszäid dhə kotidzs*) belül a kunyhóban, a kunyhó belsejében.

instead of (*insztēd əv*) „helyett”: **instead of** 104. **water** (*insztēd əv wātar*) víz helyett: **instead of going to town** (*insztēd əv gōiñ tu taun*) a helyett hogy a városba menne; **instead of drinking water** (*insztēd əv drinkiñ wātar*) e helyett, hogy vizet innék.

• **near** (*nēər*) „közel”, „közelében”: **near the tea-grower's cottage** (*nēər dhə tigrōərz kotidzs*) a theatermelő kunyhója mellett (közelében).

notwithstanding (*notwidhsztündiñ*) „daczára”. 106. **of** (*əv*, gyengülve *əv*). Számos viszonyban sze- 107.

repele; képezhet:

α) birtokos jelzőt: **the history of a tea-leaf** (*dhə hisztori əv e tīlīf*) egy thealevél történeté; **the surface of the ocean** (*dhə szəərfäszt əv dhi ōsən*) az oceán fölszíne; — **the rays of the sun** (*dhə rēz əv dhə szan*) a napnak sugarai.

Néha, különösen ha az angolban a birtokos szű névelő nélkül áll, az *of*-val képezett birtokviszony a magyarra összetett szóval fordítandó: **drops of**

rain (*dropsz av rēn*) esőcseppek; **tops of mountains** (*topsz ov mauntinz*) hegyetők;

β) **eredet határozót**: **this table is made of split bamboo** (*dhisz tēbl iz mēd av szplit bāmbū*) ez az asztal hasított bambuszból van készítve; **the clouds are made of vapour** (*dhā klaudz ar mēd av vēpər*) a felhők gőzből alakulnak (állanak).

Ezen kívül az *of* viszonyzó számos szólamban fordul elő: **to think of** (*tu thiŋk ov*) gondolni valamire; **to take care of** . . . (*tu tēk kēər ov* . . .) gondozni valakit, törődni valakivel s a t.

108. **off** (*of*) „el“, „le“ igekötőszerepű.
 109. **on** (*on*) **upon** (*əpon*) „-n, -on, -en, -ön“, „-ra -re“:
 α) helyhatározóban: **on the sunny slopes of the hills** (*on dhā szani slōpsz av dhā hiltz*) a dombok napos lejtőin; **on iron pans** (*on aiərn pānz*) vas tepsiken, vastepsikre; **on the Thames** (*on dhā tēmz*) a Thamesen, a Thames mellett; **upon it** = azon, arra;
 β) időhatározóban: **on Monday** (*on mandī*) hétfőn.
 110. **opposite** (*opəzit*) „szemben“, „átellenben“: **opposite the tea-growers' cottages** (*opəzit dhā tī-grōərz kotidzsiz*) a theatermelők kunyhóival átellenben.
 111. **over** (*ōvər*) „-on, -en, -ön“, „fölött“: **scattered over this hilly tea-country** (*szkātərd ōvər dhisz hili tī-kantri*) szétszórva ezen a dombos theás-vidéken.
 112. **round** (*raund*) „körül“, „köré“: **round his leg** (*raund hiz lēg*) lába körül, lába köré.
 113. **save** (*szēv*) „kivéve“ = except, excepting.
 114. **since** (*szinsz*) „óta“ **since that time** (*szinsz dhāt tāim*) azon idő óta.
 115. **through** (*thrū*) „át“, „keresztül“, „végig“: **to pass a string through the coins** (*tu pász ə sztriŋ thrū dhā koinz*) zsinórt fűzni az ércpénzeken keresztül; **through the clouds** (*thrū dhā klaudz*) a felhőkön át, a felhőkön által; **through the valleys** (*thrū dhā vāliz*) a völgyeken át, a völgyeken végig.
 116. **to** (*tu* gyengülve *tə*) „-nak, -nek; -hoz, -höz; -ra, re“ s a t.

α) képez **részestárgyat** (részeshatározót) a „kinek? minek?“ kérdésekre: **to my father** (*tu māi fādhr*) atyámnak; **to a friend** (*tu ə frēnd*) egy barátnak; **to the children** (*tu dhā csildrən*) a gyermekeknek.

A névmások közül többnek van függőesete, mely lehet a mondatban részestárgy, azonban ezek

elé is tehető erősbitésül a *to* viszonyzó: *me* (*mī*) vagy *to me* = nekem; *you* (*jū*) vagy *to you* = neked, önnek; *her* (*hæ̃r*) vagy *to her* = neki, őneki; *us* (*asz*) vagy *to us* = nekünk; *it* vagy *to it* = annak; *them* (*dhēm*) vagy *to them* = azoknak, nekik; *whom* (*hūm*) vagy *to whom* = kinek? s a t.;

β) képezhet **igazi és képes helyhatározókat**: *to church* (*tu csær̃cs*) templomba; *to the earth* (*tu dhi æ̃rth*) a földre; *to the right of the river* (*tu dhe rāit æ̃v dha riṽr*) a folyó jobb oldalán; *to the country inns and taverns* (*tu dha kantri inz æ̃n tãṽrnz*) a vidéki vendéglőkbe és csárdákba; *he was very kind to me* (*hī woz ṽeri kãind tu mī*) ő nagyon szives volt hozzám (irányomban); *up to the very top of the tree* (*ap tã dha ṽeri top æ̃v dha trī*) föl a fa legtetéjéig.

γ) Néha **of** helyett is áll: *Romeo, son to the old lord Montague* (*R. szan tu dhi òld lãrd Montãgjū*) Romeo, az öreg M. urnak fia.

δ) Rendesen megelőzi az igék főnévi alakját: *to go* (*tu gō*) menni; *to try* (*tu trāi*) megpróbálni s a t.

till, until (*tīl, antīl*) „ig”: *till midnight* (*tīl 117. midnãit*) éjfélig; *until the day of their return* (*antīl dha dē æ̃v dhē̃r ritæ̃rn*) visszatérésük napjáig.

towards (*tō̃rdz* gyengülve *tãrdz*) „ellen”, „felé”: *towards him* = ellene, feléje.

under (*and̃r*) „alatt”, „alá”: *under a tea-bush* **119.** (*and̃r æ̃ tī-bus*) egy theacserje alatt; *under Queen Elizabeth's government* (*and̃r kwīn Elizãbethsz gaṽernmēnt*) E. királyné uralkodása alatt.

with (*widh*) „-val, -vel; -nál, -nél”: *with a little brush* (*widh æ̃ līt̃l bras*) egy kis söprűvel; *mixed with flowers* (*mikszt widh flaũr̃z*) virágokkal keverve; *with one of my friends* (*widh wan æ̃v m̃i frē̃ndz*) barátaim egyikével.

within (*widhin*) „-ban, -ben”, „belsejében” **121.** „alatt”.

without (*widhaut*) „nélkül”: *without all this water* (*widhaut āl dhisz wāt̃r*) mindezen víz nélkül.

Megjegyzések a viszonyzókhöz.

Kérdő- és jelzői mellékmondatokban a viszonyzó **123.** gyakran kerül a mondat elejéről a mondat végére: *where does the rain come from* (*hwē̃r daz dha rē̃n. kam from*) honnan jön az eső? — A from

viszonyszó a *where* szóhoz tartozik! Lásd továbbá: 64. §.

124. A viszonzyszók, melyek mint olyanok, a folyékony beszédben hangsúlytalan voltak miatt hanganyagukban is elgyengülnek, szerepelhetnek mint *igekötők* is, amikor mindig hangsúlyosak is és kiejtésben sem gyengülnek: **to go in** = bemenni; **to go down** (*tu gō daun*) lemenni; **to cut through** (*tu kat thrū*) keresztül vágni, s a t.
125. Az igekötők rendszeren az ige után állanak: **torn-off branches** (*tārn of bránsiz*) leszakított galyak. Néha az ige előtt különös nyomatékkal: **in came the two children** (*in kēm dhə tū childrən*) bejött a két gyermek.

6. FEJEZET.

Az ige.

126. Az angol ige gyakran ugyanazon alakjában átható vagy bennható jelentésű: **to change** (*tu csēndzs*) változni, változtatni.
127. Az angol ige személyragot alig vesz fel s így a személyes névmásokra esik a magyar igei személyragok szerepe: **I called** (*āi kāld*) én hívtam, **you called** = te hívtál, **we called** = mi hívtunk s a t.
128. Az angol ige a következő mód és időalakokat képezi: **főnévi igenév** (*jelen- és mult- idővel*), **melléknévi igenév** (*jelen- és mult- idővel*); **jelentő mód** (*jelen, elbeszélő mult, végzett jelen, végzett mult, jövő, végzett jövő* időalakokkal), **feltételes mód** (*jelen- és mult- idővel*) **kötőmód** (*jelen- és mult- idővel*), **felszólító**, vagy **parancsoló mód**.

Az ige tőalakjai.

129. Az angol igének három főalakja van, melynek ismerete föltétlenül szükséges a ragozásához. Ezek: 1) a **főnévi igenév jelen ideje**, 2) a **jelentő mód elbeszélő multja**, 3) a **melléknévi igenévnek egyszerű mult ideje**, mely átható igéknél mindig *szenvedő* (passiv) jelentésű. Ezen alakokra vonatkozólag megjegyzendő, hogy:

a) a **jelentő mód elbeszélő multja** képezhető a főnévi igenév alakjából **-ed** képzővel (vagy **-d** vel ha az ige tőalakja néma e-re végződik) vagy pedig többeli **hangváltozással**.

β) a **melléknévi igenévnek** egyszerű multidejű (szenvadó jelentésű) alakja képezhető ugyancsak **-ed** vel, vagy **-d**-vel, vagy többeli **hangváltozással** és néha még **-n** vagy **-ne** raggal.

Az **ed** rag **d** és **t** végű igetövek után **-id**-nek, **130.** különben **cs, k, t, p, f, s, sz** után **t**-nek, egyéb mássalhangzók és magánhangzók után **d**-nek hangzik.

Azon igéket, melyek az elbeszélő multat s az **131.** egyszerű multidejű melléknévet **-ed** vagy **-d** raggal képezik **gyengeragozásuaknak**, azon igéket pedig, melyek ezen alakokat **hangváltozással** képezik, **erősragozásu** igéknek nevezzük.

Példák:

Főnévi igenév	Elbeszélő mult	Mult i. m. igenév
I. to call (<i>tu kāl</i>) hívni	called (<i>kāld</i>)	called (<i>kāld</i>)
to carry (<i>tu kārī</i>) vinni	carried (<i>kārid</i>)	carried (<i>kārid</i>)
to live (<i>tu liv</i>) élni, lakni	lived (<i>livd</i>)	lived (<i>livd</i>)
to open (<i>tu ōpn</i>) kinyitni	opened (<i>ōpnd</i>)	opened (<i>ōpnd</i>)
to pack (<i>tu pāk</i>) csomagolni	packed (<i>pākt</i>)	packed (<i>pākt</i>)
to polish (<i>tu polis</i>) simítani	polished (<i>polist</i>)	polished (<i>polist</i>)
to heap (<i>tu hīp</i>) felhalmozni	heaped (<i>hīpt</i>)	heaped (<i>hīpt</i>)
to intend (<i>tu intēnd</i>) szándékozni	intended (<i>intēndid</i>)	intended (<i>intēndid</i>)
to heat (<i>tu hīt</i>) hevíteni	heated (<i>hītid</i>)	heated (<i>hītid</i>)
II. to give (<i>tu giv</i>) adni	gave (<i>gēv</i>)	given (<i>givn</i>)
to grow (<i>tu grō</i>) nőni	grew (<i>grū</i>)	grown (<i>grōn</i>)
to tear (<i>tu tēar</i>) szakitani	tore (<i>tār</i>)	torn (<i>tār̄n</i>)
to go (<i>tu gō</i>) menni	went (<i>wēnt</i>)	gone (<i>gon</i>)
to do (<i>tu dū</i>) tenni	dld (<i>did</i>)	donne (<i>dan</i>)
to be (<i>bī</i>) lenni	was (<i>woz</i> v. <i>wəz</i>)	been (<i>bīn</i>)

- 132.** Amint látjuk a rendes gyengeragozású igéknél az elbeszélő mult és a multidejű melléknévi igenév mindig egyforma.

Segítő igék.

- 133.** Minthogy az angol ige legtöbb mód- és időalakját segítő-igékkel való összetétel által képezi, szükséges először ezekkel megismerkedni. Ezek közül a legfontosabbak: **to have, had, had** (*tu hāv, hād, hād*) birni — **haben, hatte, gehabt** — és **to be, was, been,** (*tu bī, woz, bīn*) lenni.

- 134.** α) **Főnévi igenév: jelen idő.**

to have (*tu hāv*) birni to be (*tu bī*) lenni

β) **Főnévi igenév: mult idő.**

to have had (*tu hāv hād*) to have been (*tuhāv bīn*)

- 135.** α) **Melléknévi igenév: jelen idő.**

having (*hāvin*) bírva, being (*bīin*) lévő, lévén
bírván

β) **Melléknévi igenév: mult idő (összetett).**

having had (*hāvin hād*) having been (*hāvin bīn*)

γ) **Melléknévi igenév: mult idő (egyszerű).**

had (*hād*) birt, gehabt been (*bīn*) volt, gewesen

- 136.** α) **Jelentő mód: jelen idő.**

I have (*āi hāv*) nekem I am (*āi ām*) vagyok
van (vannak)

you have (*ju hāv*) neked you are (*jū ár*) vagy
van

he **has** (*hī hāz*) neki he is (*hī iz*) van
van

we have (*wī hāv*) nekünk van we are (*wī ár*) vagyunk

you have (*ju hāv*) nektek van you are (*jū ár*) vagytok

they have (*dhē hāv*) nekik van they are (*dhē ár*) vannak.

β) **Jelentő mód: elbeszélő mult.**

I had (*hād*) nekem volt I was (*āi woz*) valék,
voltam

you had you were (*ju wēār*) valál,
voltál

he had
we had
you had
they had

he was (*hī woz*) *vala*,
volt
we were (*wī wēər*) *valánk, voltunk*
you were (*ju wēər*) *valátok, voltatok*
they were (*dhē wēər*)
valának, voltak.

γ)

Jelentő mód: végzett jelen.

I have had (*hāv hād*)
nekem volt
you have had (*hāv hād*)
he **has** had (*hāz hād*)
we have had (*hāv hād*)
you have had (*hāv hād*)
they have had (*hāv hād*)

I have been (*hāv bīn*)
voltam
you have been (*hāv bīn*)
voltál
he **has** been (*hāz bīn*)
volt
we have been (*hāv bīn*)
voltunk
you have been (*hāv bīn*)
voltatok
they have been (*hāv bīn*)
voltak.

δ)

Jelentő mód: végzett mult.

I had had (*āi hād hād*)
nekem volt vala
you had had
he had had
we had had
you had had
they had had

I had been (*āi hād bīn*)
voltam vala
you had been *voltál vala*
he had been *volt vala*
we had been *voltunk vala*
you had been *voltatok vala*
they had been *voltak vala*

ε)

Jelentő mód: jövő idő.

I **shall** have (*sāl hāv*)
nekem lesz
you will have (*wīl hāv*)
he will have (*wīl hāv*)
we **shall** have (*sāl hāv*)
you will have (*wīl hāv*)

I **shall** be (*sāl bī*) *leszek, fogok lenni*
you will be (*wīl bī*)
fogsz lenni
he will be (*wīl bī*) *fog lenni*
we **shall** be (*sāl bī*) *fogunk lenni*
you will be (*wīl bī*) *fogtok lenni*

they will have (*wil häv*)

they will be (*wil bī*)
fognak lenni.

ζ)

Jelentő mód: *végzett jövő.*

I **shall** have had *nekem leend*

I **shall** have been *leen-dek*

you will have had

you will have been

he will have had

he will have been

we **shall** have had

we **shall** have been

you will have had

you will have been

they will have had

they will have been

α)

Feltételes mód: *jelen idő.*

137. I **should** have (*äi sud häv*) *nekem volna*

I **should** be (*sud bī*)
volnék

you would have (*wud häv*)

you would be (*wud bī*)
volnál

he would have (*wud häv*)

he would be (*wud bī*)
volna

we **should** have (*sud häv*)

we **should** be (*sud bī*)
volnánk

you would have (*wud häv*)

you would be (*wud bī*)
volnátok

they would have (*wud häv*)

they would be (*wud bī*)
volnának.

β)

Feltételes mód: *mult idő.*

I **should** have had *nekem lett volna*

I **should** have been *let-tem volna*

you would have had

you would have been
lettél volna

he would have had

he would have been

we **should** have had

we **should** have been

you would have had

you would have been

they would have had

they would have been

α)

Kötőmód: *jelen idő.*

138. (if) I have (*if äi häv*)
ha nekem van

(if) I be (*if äi bī*) *ha én vagyok*

you have

you be

he **have**

he be

we have

we be

you have

you be

they have

they be

β)

Kötőmód: *mult idő.*

(if) I had *ha nekem volna*

(if) I were (*if äi wēer*)
ha volnék

you had
he had
we had
you had
they had

you were
he were
we were
you were
they were

Rendes igék cselekvő ragozása.

Példák:

Gyenge: **to call, called, called** (*tu kāl, kāld, kāld*)
hívni

Erős: **to give, gave, given** (*tu giv, gēv, givn*) adni.

α) **Főnévi igenév: jelen idő.** 139.

to call (*tu kāl*) hívni to give (*tu giv*) adni

β) **Főnévi igenév: mult idő.**

to have called (*tu hāv*) to have given (*tu hāv*)
kāld) givn)

α) **Melléknévi igenév: jelen idő.** 140.

calling (*kālīñ*) hívó, giving (*giviñ*) adó, adván
hiván

β) **Melléknévi igenév: mult idő (összetett).**

having called (*hāviñ*) having given (*hāviñ*)
kāld) híván givn) adván

γ) **Melléknévi igenév: mult idő (egyszerű).**

called (*kāld*) hívott, ne- given (*givn*) adott, ge-
vezett, gerufen geben

α) **Jelentő mód: jelen idő.** 141.

I call (*kāl*) hívok

you call hívsz

he calls (*kālz*) hív

we call hívunk

you call hívtok

they call hívnak

I give (*giv*) adok

you give adsz

he gives (*givz*) adsz

we give adunk

you give adtok

they give adnak.

β) **Jelentő mód: elbeszélő mult.**

I called (*kāld*) hívtam

you called hívtál

he called hívott (*hitt*)

we called hívtunk

you called hívtatok

they called, hívtak

I gave (*gēv*) adtam, adék

you gave adtál

he gave adott

we gave adtunk

you gave adtatok

they gave adtak.

γ) **Jelentő mód: végzett jelen.**

I have called (<i>häv kälđ</i>)	I have given (<i>häv givn</i>)
<i>hivtam</i>	<i>adtam</i>
you have called	you have given
he has called (<i>hüz kälđ</i>)	he has given (<i>hüz givn</i>)
we have called	we have given
you have called	you have given
they have called	they have given

δ) **Jelentő mód: végzett mult.**

I had called (<i>häd kälđ</i>)	I had given <i>adtam vala</i>
<i>hivtam vala</i>	
you had called	you had given
he had called	he had given
we had called	we had given
you had called	you had given
they had called	they had given

ε) **Jelentő mód: jövő idő.**

I shall call (<i>säl käl</i>)	I shall give (<i>säl giv</i>)
<i>hini fogok</i>	<i>adni fogok</i>
you will call (<i>wil käl</i>)	you will give
he will call (<i>wil käl</i>)	he will give
we shall call (<i>säl käl</i>)	we shall give
you will call (<i>wil käl</i>)	you will give
they will call (<i>wil käl</i>)	they will give

ς) **Jelentő mód: végzett jövő.**

I shall have called <i>hi-</i>	I shall have given <i>adan-</i>
<i>vandok</i>	<i>dok</i>
you will have called	you will have given
he will have called	he will have given
we shall have called	we shall have given
you will have called	you will have given
they will have called	they will have given

142. α) **Feltételes mód: jelen idő.**

I should call (<i>sud käl</i>)	I should give (<i>sud giv</i>)
<i>hivnék</i>	<i>adnék</i>
you would call (<i>wud käl</i>)	you would give (<i>wud giv</i>) <i>adnál</i>
he would call (<i>wud käl</i>)	he would give (<i>wud giv</i>) <i>adna</i>
we should call (<i>sud käl</i>)	we should give (<i>sud giv</i>) <i>adnánk</i>
you would call (<i>wud käl</i>)	you would give (<i>wud giv</i>) <i>adnátok</i>

they would call (*wud*
kāl)

they would give (*wud*
giv) *adnának*.

β)

Feltételes mód: *mult idő.*

I **should** have called
hívtam volna
you would have called
he would have called
we **should** have called
you would have called
they would have called

I **should** have given
adtam volna
you would have given
he would have given
we **should** have given
you would have given
they would have given

α)

Kötőmód: *jelen idő.*

143.

(if) I call *ha én hívok*
you call
he **call**
we call
you call
they call

(if) I give *ha én adok*
you give
he **give**
we give
you give
they give

β)

Kötő mód: *mult idő.*

(if) I called *ha én hívok*
you called
he called
we called
you called
they called

(if) I gave *ha én adok*
you gave
he gave
we gave
you gave
they gave

Parancsoló mód.

144.

A parancsoló módnak *csak egy alakja* van, mely az egyes- és többesszám második személyére egyaránt szól és mindig az ige főnévi alakjának tövével egyenlő: **be** (*bɛ*) légy, legyen, legyen ön, legyenek önök; **have** (*häv*) legyen neked, legyen nektek, legyen önnek, legyen önöknek; **call** (*kāl*) hívj, hívjatok, hívjon ön, hívjanak önök; **give** (*giv*) adj, adjatok, adjon ön, adjanak önök.

Megjegyzések az igeidők képzésére és használatára vonatkozólag.

α) A főnévi igenév jelen ideje előtt rendszeren **to** 145. (*tu*) viszonyzó áll, mely csak a módképző segítő-igék után marad el, lásd: 116. §.

Ezen igealak állhat mint célhatározó: **every cottage has its tea-plants growing outside, to supply the family with thea** (*évri kotidzs ház itsz tiplánts*

grōiñ autszäid, tu szapläi dhə fämili widh tī) minden kunyhónak megvan a maga theaültetvénye, mely odakünn nő, hogy a családot ellássa theával.

β) A főnévi igenév mult ideje áll a *to have* segítőige jelen idejű főnévi igenevéből és a ragozandó igének egyszerű multidejű melléknévi igenevéből: *to have had, to have been, to have called, to have given*.

Ezen igealak legtöbbször oly alanyi vagy tárgyi mellékmondatok megrövidítésére szolgál, melyeknek igéje mult időben állana: **I do not remember to have seen him** (*äi dū not rimēmbər tu häv szīn him*) nem emlékszem, hogy láttam volna.

146. A melléknévi igenévnek jelen ideje -ing képzővel alakul az ige főnévi alakjának tövéből: *having, being, calling, giving*. Ezen képző előtt a néma *e* kiesik, — oly igék pedig, melyeknek végén egyszerű mássalhangzó, az előtt meg rövid magánhangzó van, végső mássalhangzójukat megkettőzik: **to bud** (*bad*) rüggedzeni: **budding** (*badiñ*); **to stop** (*sztop*) megállani: **stopping** (*sztopiñ*).

147. A melléknévi igenév jelen ideje állhat a) *jelzőül*: **the falling rain** (*dhə fāliñ rēn*) a hulló eső.

β) főnév gyanánt: **going** (*gōiñ*) menés; **making** (*mēkiñ*) csinálás; amely esetben viszonyzókat is vehet fel: **by heating the tea- leaves** (*bāi hītiñ dhə tīlīvz*) az által, hogy a thealeveleket melegítjük; **by his running about** (*bāi hiz raniñ əbaut*) az által, hogy ő ide s tova szalad; **before going to church** (*bifār gōiñ tə csərcs*) templomba menés előtt; **instead of shaking them** (*insztēd əv sēkiñ dhēm*) a helyett, hogy azokat megrázná (vagy: megráznám, aszerint hogy mi az alany!) **by its being so** (*bāi itsz bīiñ szō*) az által, hogy így van; így állván a dolog.

γ) ha a melléknévi igenév jelen ideje főnév után áll, rendesen jelzői mellékmondat megrövidülését jelenti: **bushes just budding in spring- time** = cserjék, melyek épen rüggedzenek tavasz idején; **tea-plants growing outside** = theanövények, melyek odakünn nőnek.

δ) lehet mód- vagy célhatározó: **calling** híva, **shaking** rázva **to go angling** (*tu gō āñgliñ*) horgászni menni.

ε) ha a *to have* igének jelenidejű melléknévi igenevéhez hozzácsatoljuk valamely igének mult idejű (szenvedő alakú) melléknévi igenevét, akkor

megkapjuk az illető igének összetett mult-idejű melléknévi igenévét: *having had, having been, having called, having given*, mely idő általában ugyanolyan szerepű, mint a melléknévi igenév jelen ideje, csak-hogy mult időre vonatkozik: **having called the boy** = híván a fiút, miután a fiút hívta; **having taken it away** (*hāviñ tēkn it əwē*) miután azt elvette; **by his having done so** (*bāi hīz hāviñ dan szō*) az által, hogy úgy tett.

A melléknévi igenévnek egyszerű alakjáról már 148. beszéltünk, lásd: 129. §. β).

Ezen igealak átható igékből képezve mindig szenvedő jelentésű és lehet:

α) jelző: **a learned man** (*ə lærnið mæn*) tanult ember, **torn off branches** (*tārñ of bránsiz*) leszakított galyak.

β) főnév után állva jelzői mellékmondatnak megrövidülése: **flowers grown in many parts of China** = virágok, melyek Khinának számos vidékein természetnek, **a boy called John** (*ə boi kæld dzson*) egy fiú, ki Jánosnak neveztetik, egy János nevezetű fiú.

γ) Ezen igealak, a mellett, hogy a cselekvő igeragozásban számos idő képzésére szolgál, alapja az egész szenvedő igeragozásnak.

A **jelentő mód** különböző időire vonatkozólag 149. a következők jegyzendők meg:

α) A **jelentő mód jelen ideje** az ige főnévi alakjának tövéből képeztetik.

Külön ragja csak az egyesszámú harmadik személynek van: **-s**, sziszegő hangok (*s, sz, cs, dzs*) után **-es**. Az **-s** rendszeren **z**-nek, *f, k, p* *t* után **sz**-nek hangzik. Sziszegő hangok után **-es** mindig *iz*, akár a tőhöz, akár a raghoz tartozik az *e*: **he calls** (*hī kālz*) ő hív; — **he gives** (*hī givz*) ő ad; — **he makes** (*hī mēksz*) ő csinál; — **to make** = csinálni; — **he stops** (*hī sztopsz*) ő megáll; — **to stop** = megállani; **he changes** (*hī csēndzsiz*) ő változtat; — **to change** (*tu csēndzs*) változtatni; — **he polishes** (*hī polisziz*) ő simít; — **to polish** (*tu polis*) simítani.

Megjegyzendő, hogy ezen személyben az *y*-végű igék **-ies** végzettel, irandók: **he carries** (*hī kāríz*) ő visz; — **to carry** (*tu kári*) vinni; — **he tries** (*hī trāiz*) ő próbál; — **to try** (*tu trāi*) próbálni. Helyesírás dolgában idetartoznak: **he does** (*hī daz*) ő tesz, **to do** (*tu dū*) tenni; — **he goes** (*hī gōz*) ő megy, **to go** (*tu gō*) menni.

β) Az *elbeszélő* multnak képzéséről lásd: 129. §. α)

A *helyesírásra* vonatkozólag még megjegyzendő, hogy az *y* végű igék ezen időben *-ied*-vel irandók, továbbá, hogy a rövid tőhangzóval bíró és egyszerű mássalhangzón végződő igék végső mássalhangzójukat az *-ed* rag előtt megkettőzik: **to carry** (*tu kári*) vinni, **I carried** (*ai kárid*) én vittem; — **to try** (*tu trái*) próbálni, **I tried** (*ai tráid*) próbáltam; — **to stop** (*tu sztop*) megállani, **I stopped** (*ai sztopt*) megállottam.

γ) A *végzett jelent* úgy képezzük, hogy a *to have* segítő igének jelentő mód jelenidejéhez hozzáteszzük a ragozandó igének egyszerű multidejű melléknévi igenevét.

δ) A *végzett mult* időt úgy képezzük, hogy a *to have* segítőigének elbeszélő multjához kapcsoljuk a ragozandó igének egyszerű mult idejű melléknévi igenevét.

A végzett mult idő oly mult cselekvés kifejezésére szolgál, mely egy másik mult cselekvés kezdetekor már be volt fejezve.

ε) A *jövő* időt úgy képezzük hogy az egyes- és többes szám első személyében a **shall** (*säl*), a többi személyekben a **will** (*will*) igét veszszük segítségül és ehhez csatoljuk a ragozandó igének főnévi igenevét *to* viszonyzó *nélkül*.

ζ) A *végzett jövőt* úgy képezzük, hogy a *to have* igének jövő idejéhez hozzáteszzük a ragozandó igének egyszerű multidejű melléknévi igenevét.

A végzett jövő idő oly jövő cselekvést jelent, mely egy másik jövő cselekvés előtt befejeztetett, vagy egyszerűen a cselekvésnek a jövőben való befejezettségét jelenti.

150. A *feltételes mód* megfelel a magyar feltételes vagy óhajto módnak.

α) A *feltételes mód jelen idejét* úgy képezzük, hogy az egyes- és többesszám első személyében a **should** (*sud*), a többi személyekben a **would** (*wud*) igealakot veszszük segítségül és ehhez csatoljuk a ragozandó igének főnévi igenevét *to* viszonyzó *nélkül*

β) A *feltételes mód mult idejét* úgy képezzük, hogy a *to have* igének feltételes mód jelen idejéhez csatoljuk a ragozandó igének egyszerű multidejű melléknévi igenevét.

151. A *kötőmód* nagyon ritka használatú, *jelen ideje* a jelentő mód jelen idejével, *mult ideje* a jelentő mód elbeszélő multjával egy tőből képeztetik, de egy személyben sem vesz fel személyragot.

Példák: **were it so** (*wēār it szō*) ha úgy volna;
humble though they be (*hambl̄ dhō dhē bī*) ha még
oly szerények is.

A cselekvés folyamatossága.

Azt, hogy a cselekvés folyamatban van, volt, **152.**
vagy lesz, az angolban úgy fejezzük ki, hogy a **to be**
igének megfelelő alakjaihoz hozzacsatoljuk a
folyamatos cselekvésben ragozandó igének **jelen**
idejű melléknévi igenevét, Például: **to gather** (*tu gā-*
dhār) szedni, gyűíteni, jelen idejű melléknévi ige-
neve: **gathering** (*gādhārīn*) gyűjtő.

Folyamatos cselekvés.

Főnévi igenév: **to be gathering** = gyűj-
teni

Jelentő mód jelen idő: **I am gathering** = gyűjtök
s a t.

elbeszélő mult: **I was gathering** = gyűj-
tök vala s a t.

végzett jelen: **I have been gathering** =
gyűjtöttem.

jövő idő: **I shall be gathering** =
gyűjteni fogok s a t.

Az adott példák szgrint minden mód, idő és
személy könnyen képezhető.

Szenvedő igeragozás.

A szenvedő igeragozás alapja az egyszerű **153.**
multidejű melléknévi igenév (lásd: 129 §. β)), mely
átható igékből képezve mindig szenvedő jelentésű.

A szenvedő alak különböző módjait és ideit **154.**
úgy képezzük, hogy a **to be** igének megfelelő alak-
jaihoz hozzacsatoljuk a szenvedő alakú mult idejű
melléknévi igenevet.

Példa: **to call** (*tu kāl*) nevezni, hívni.

Főnévi igenév: jelen idő.

to be called (*tu bī kāl̄d*) neveztetni.

Főnévi igenév: mult idő.

to have been called (*tu hāv bīn kāl̄d*) neveztetés (a
multban)

Melléknévi igenév: jelen idő.

being called (*bīn̄ kāl̄d*) neveztetvén.

Melléknévi igenév: múlt idő.

called (*kāld*) nevezett, akit neveznek, aki neveztetik.

Jelentő mód: jelen idő.

I am called (<i>äi äm kāld</i>)	neveztetem
you are called	neveztetel
he is called	neveztetik
we are called	neveztetünk
you are called	neveztettek
they are called	neveztetnek.

Jelentő mód: elbeszélő múlt.

I was called (<i>äi woz kāld</i>)	neveztettem
you were called (<i>jū wēär</i> <i>kāld</i>)	
he was called	
we were called	
you were called	
they were called	

Jelentő mód: végzett jelen.

I have been called	neveztettem s a t.
--------------------	--------------------

Jelentő mód: végzett múlt.

I had been called	neveztettem vala s a t.
-------------------	-------------------------

Jelentő mód: jövő idő.

I shall be called	neveztetni fogok s a t.
-------------------	-------------------------

Jelentő mód: végzett jövő.

I shall have been called	
--------------------------	--

Feltételes mód: jelen idő.

I should be called =	neveztetném s a t.
----------------------	--------------------

Feltételes mód: múlt idő.

I should have been called =	neveztettem volna sat.
-----------------------------	------------------------

Jegyzet: ha *bennható* igéknek egyszerű múlt idejű melléknévi igenevét kapcsoljuk össze a *to be* ige különböző alakjaival, akkor befejezett állapotról van szó: **to go, went, gone** (*gō, wēnt, gon*) menni: **its colour is gone** (*itsz kalər iz gon*) színe elment, színtelenné lett, **be gone** (*bī gon*) légy elmenve, hordd el magad.

Módképző segítő igék.

A módképző segítő igék mindig az ige főnévi alakját veszik maguk mellé *to* viszonzószó nélkül. A legtöbbnek csak jelen ideje és elbeszélő multja van, minden személyrag nélkül: 155.

shall (*säl*) kell, elbeszélő mult **should** (*sud*) kelle, kellene, rendesen a jövő idő egyes és többes-számú első személyét képezi: *I shall have, we shall have; I shall be, we shall be; I shall call, we shall call; I shall give, we shall give.* Elbeszélő multja a feltételes mód jelen idejének ugyanazon személyeit képezi: *I should have, we should have; I should call, we should call.* 156.

will (*wil*) akar, elbeszélő mult **would** (*wud*) akarna, akart. Jelen ideje a jelentő mód jövő idejének 2. és 3. személyeit képezi az egyes és többesszámban. elbeszélő multja (ami egyszersmind kötőmódjának mult ideje) a feltételes módnak ugyanazon személyeit: *you will have, they will call; he would be; they would give.* 157.

can (*kän*) tud, elbeszélő mult **could** (*kud*) tud, tudna. Ezen ige, mint a német „können“ a cselekvés lehetőségét fejezi ki: *he can give* = ő adhat, *we could give* - mi adhattunk, mi adhatnánk, *you could have given* = te adhattál volna. 158.

may (*mē*) elbeszélő mult **might** (*mäit*) szintén a cselekvés lehetőségére mutat: *you may give* - ön adhat; *you might have given* = ön adhatott, ön adhatott volna, *it may be said* = az mondathat, azt mondhatná valaki. 159.

must (*maszt*) elbeszélő mult **must** (*maszt*) a cselekvés szükségességét jelenti: *I must give* = adnom kell, kell adnom; *he must have had* = neki kellett lenni; *it must be taken off* = annak el kell vétetni, azt el kell venni. 160.

ought (*āt*) = kell: *as it ought to be* (*äz it ät tu bī*) ahogy annak lenni kell; *you ought have taught him better manners* (*jū ät häv tāt him bētar mănärz*) - jobb viseletre taníthattad volna őt. 161.

dare (*dēär*) szabad, merni, elbeszélő mult **durst** (*därszt*) a cselekvés megengedettségre mutat: *I dare say* = merem mondani (mint határozó, az egész kifejezés: „minden esetre“). 162.

need (*nīd*) szükségességet fejez ki: *water need not be made very hot* = a vizet nem szükséges nagyon megmelegíteni. 163.

164. **let** (*lēt*) hagyni, rendesen a *felszólító* vagy *parancsoló* mód egyes személyeit képezi, úgy hogy a személyes névmás tárgyasetben teendő utána: **let me go** = hadd menjek; **let him go**, **let her go**, **let it go** = hadd menjen; **let us go** = menjünk; **let them go** = hadd menjenek!
165. **to do**, **did**, **done** (*tu dū, did, dan*) tenni, cselekedni. Ezen ige, a ragozandó igének főnévi alakjával a jelen időben és az elbeszélő multban a cselekvés megtörténéséről vagy megtörténtéről *határozottsággal*, *bizonyossággal* szól: **I do go** (*āi dū gō*) megyek, valóban megyek; **he did come** (*hī did kam*) ő megjött, valóban eljött, s a t.
166. Mint módképző segítő igék szerepelnek **to have** és **to be** az ily kifejezésekben: *you have to go* = önnek mennie kell, *it is to be seen* = látható, *it was not to be had* = nem volt kapható; s a t.
167. **To be about** (*tu bī abaut*) főnévi igenévvel a cselekvés szándékoltságára vall: *I am about to go* = menni készülök, menőfélben vagyok; *what were you about to do* = mihez akart ön fogni, mit akart ön tenni?
168. **A to happen** (*tu häpn*) történni, ige más igének főnévi igenevével a cselekvés *esetlegességére* utal: *a brick happened to fall* = le talált esni egy téglá; *if the air happens to be very cold* = ha a levegő véletlenül (történetesen) nagyon hideg.
169. **A to be going** (*tu bī gōiñ*) „menni“ kifejezés más igének főnévi igenevével szintén a cselekvésre való készülést, nekikezdést jelenti. **I am going to write** (*rāit*): írni fogok, azonnal írok.

Régies igeragok.

170. A jelentő mód egyesszámú harmadik személyében régente **-th** (*th*) rag volt: **he giveth** = he gives; **he hath** = he has.
171. A jelentő mód jelen idejének és elbeszélő multjának egyesszámú második személyében a **thou** (*dhau*) személyes névmásnak megfelelően előfordul a rendes igéknél **-est**, **-st**, a rendhagyó módképző igéknél **-st** és **-t** rag: **thou callest** (*dhau kāliszt*) te hívsz; **thou calledst** (*dhau kālidszt*) te hívtál; **thou wilt give** (*dhau wilt giv*) te fogsz adni, **thou wouldst give** (*dhau wudszt giv*) te adnál. Ép úgy: **thou canst** (*dhau kānszt*), **thou couldst** (*dhau kudszt*);

thou shalt (*dhau sält*), thou shouldst (*sudszt*); thou mayst (*mēszt*), thou mightst (*mäitszt*); thou doest (*daszt*) te tész, thou didst (*didszt*) tettél; thou art (*árt*) te vagy, thou wast (*woszt*) te voltál; thou hast (*häszt*) neked van, thou hadst (*hüdszt*) neked volt.

Kérdés és tagadás.

Kérdés esetén a segítő igéknél és a többi 172. igéknek összetett alakjaiban úgy járunk el, hogy a segítő igét a névmás elé tesszük:

am I? = *vagyok-e én?* have I been? = *voltam?*
voltam-e?

are you? have you been?

is he? has he been?

are we? have we been?

are you? have you been?

are they? have they been?

do I = *teszek én?* did I? = *tettem én?*

do you? did you?

does he (*daz hī*)? did he?

do we? did we?

do you? did you?

do they? did they?

Megjegyzendő, hogy kérdés esetén a jövő idő 173. második személyében **will** helyett **shall**, a feltételes mód jelen idejének második személyében **would** helyett **should** áll: you *will* give = ön fog adni; de: *shall* you give = fog ön adni? you *would* give = ön adna; de: *should* you give = adna ön?

A többi igéknél a **jelentő mód jelen idejében** 174. és **elbeszélő múltjában** a kérdés a **to do** ige segítségével történik:

Jelen idő:

do I call? = *hívo-k-e én?*

do you call?

does he call? (*daz hī kāl*)

do we call?

do you call?

do they call?

Elbeszélő múlt:

did I give? = *adtam-e én?*

did you give?

did he give?

did we give?

did you give?

did they give?

A **tagadást** a segítő igéknél és a többi igéknek 175. összetett alakjaiban a **not** (*not*) „nem” tagadó szóval fejezzük ki: *I have not* = nekem nincs, *I shall not be* = én nem leszek, *he has not given* = ő nem adott.

A többi igéknél a **jelentő mód jelen idejében** és 176.

elbeszélő multjában a tagadást is a **to do** ige segítségével fejezzük ki.

I do not call = *én nem hívok* **did I not give?** = *nem adtam én?*

you do not call **did you not give?**

he does not call **did he not give?**

we do not call **did we not give?**

you do not call **did you not give?**

they do not call **did they not give?**

177. A **not** szó a segítő igékkel *össze is vonható*.

don't (dōnt) = do not **shan't (sánt)** = shall not

didn't (didnt) = did not **won't (wōnt)** = will not

cannot (kānot) } = can not s a t.

can't (kánt) }

178. Kérdésre való egyszerű feleletül „**igen**” = „**yes**” (*jész*). „**nem**” = **no (nō)** Azonban az angol nem szereti e kurta feleletet és a kérdő mondat igéjét ismétli, vagy ha az igealak összetett, úgy csak a segítő igét: **did you see him?** látta ön őt? *yes, I did* = igen, láttam!

179. A tagadás erősíthető **at all (ət āl)** kifejezéssel: *I have no pens at all* = egyetlen egy tollam sincs; *you did not see him at all* = te egyáltalában nem is láttad.

Erősragozású és rendhagyó igék.

180. Az igeragozásról szóló fejezet bevezetéséül felsoroljuk már most az erősragozású és rendhagyó igéket, melyeket szabályokban tárgyalni igen nagy terjedelmet kívánna.

A főnévi igenév előtt a **to** viszonyszót elhagyjuk: **ask, asked, asked, (ász, ász, ász)** kérni.

abide, abode, abode (əbūd, əbōd, əbōd) tartózkodni, lakni.

awake, awoke vagy awakened, awakened (əwēk, əwōk vagy əwēkt, əwēkt) felébredni, felébreszteni.

bear, bore, born (bēar, bār, bārŋ) vinni.

bear, bore, borne (bēar, bār, bārŋ) szülni.

beat, beat, beaten (bīt, bīt, bītŋ) ütni, verni.

begin, began, begun (bigīn, bigān, bigan) kezdeni.

bend, bent, bent (bēnd, bēnt, bēnt) hajlítani

bereave, bereft, bereft (biriv, birēft, birēft) meg-
rabolni.

beseach, besought, besought (biszics, biszāt, biszāt).
megkérni

bid, bade vagy bid, bidden vagy bid (bid, bēd v. bid, bidŋ v. bid) parancsolni; mondani, hogy...

bind, bound, bound (*bäind, baund, baund*) kötni
bite, bit, bitten *vagy* bit (*bäit, bit, bitn v. bit*)
harapni.

bleed, bled, bled (*blīd, blēd, blēd*) vérzeni

blow, blew, blown (*blō, blū, blōn*) fújni.

break, broke, broken (*brēk, brōk, brōkn*) törni

breed, bred, bred (*brīd, brēd, brēd*) nemzeni

bring, brought, brought (*briñ, brāt. brāt.*) hozni

build, built, built (*buld, bilt, bilt*) építeni

burn, burnt, burnt (*bæarn, bæarnt, bæarnt*) égetni

burst, burst, burst (*bæarszt . . .*) repedni.

buy, bought, bought (*bäi, bāt, bāt*) venni, vásárolni

cast, cast, cast (*kászt . . .*) vetni, dobni

catch, caught, caught (*kács, kāt, kāt*) megfogni

chide, chid, chidden *vagy* chid (*csäid, csid, csidn v. csid*) szidni, szidalmazni

choose, chose, chosen (*csüz, csöz, csōzn*) választani.

cleave, cleft *vagy* clove, cleft *vagy* cloven (*klīv, klēft v. klōv, klēft v. klōvn*) hasítani.

cling, clung, clung (*kliñ, klañ, klañ*) hozzátapadni.

come, came, come (*kam, kēm, kam*) jönni

cost, cost, cost (*koszt . . .*) kerülni vmbe, foston . . .

creep, crept, crept (*krīp, krēpt, krēpt*) mászni

cut, cut, cut (*kat . . .*) metszeni, vágni

deal, dealt, dealt (*dīl, dēlt, dēlt*) kiosztani

die, died, dead (*däi, däd, däd*) meghalni.

dig, dug, dug (*dīg, dag, dag*) ásni, kiásni.

draw, drew, drawn (*drā, drū, drān*) húzni rajzolni.

dream, dreamt *vagy* dreamed, dreamt *vagy* dreamed
(*drīm, drēmt v. drīmd, drēmt v. drīmd*) álmodni.

drink, drank, drunk (*drīnk, drānk, drañk*) inni

drive, drove, driven (*drāiv, drōv, drivn*) hajtani

dwell, dwelt, dwelt (*dwēl, dwēlt, dwēlt*) lakni

eat, ate *v.* eat, eaten (*īt, ēt, v. ēt, ītn*) enni.

fall, fell, fallen (*fāl, fēl, fāln*) esni

feed, fed, fed (*fīd, fēd, fēd*) táplálni, etetni

feel, felt, felt (*fīl, fēlt, fēlt*) érezni.

fight, fought, fought (*fäit, fāt, fāt*) vívni.

find, found, found (*fäind, faund, faund*) találni

flee, fled, fled (*flī, flēd, flēd*) menekülni.

fling, flung, flung (*flīñ, flañ, flañ*) lódítani, vetni.

fly, flew, flown (*fläi, flū, flōn*) röpülni.

forsake, forsook, forsaken (*fərszēk, fərszuk, fərszēkn*) elhagyni.

freeze, froze, frozen (*frīz, frōz, frōzn*) fagyni

get, got, got (*gēt, got, got*) kapni, jutni.

gild, gilt *vagy* gilded, gilt *vagy* gilded (*gild*, gilt *vagy gildid*, gilt *vagy gildid*) megaranyozni
gird, girt *vagy* girded, girt *vagy* girded (*gærd* *gært* v. *gærdid*) *gært* v. *gærdid*) övezni.

give, gave, given (*giv*, *gēv*, *givn*) adni.

grind, ground, ground (*grāind*, *graund*, *graund*)
örleni

grow, grew, grown (*grō*, *grū*, *grōn*) nőni

hang, hung, hung (*hān*, *hañ*, *hañ*) lógni, függni

hear, heard, heard (*hīar*, *hæard*, *hæard*) hallani.

hew, hewed, hewn (*hju*, *hjūd*, *hjun*) vágni

hide, hid, hidden *vagy* hid (*haid*, *hid*, *hidn* v. *hid*)
rejtteni.

hit, hit, hit (*hit* . . .) eltalálni

hold, held, held (*hōld*, *hēld*, *hēld*) tartani.

hurt, hurt, hurt (*hært* . . .) megsérteni.

keep, kept, kept (*kip*, *kēpt*, *kēpt*) tartani

kneel, knelt, knelt (*nīl*, *nēlt*, *nēlt*) térdelni, letérdelni.

knit, knit *vagy* knitted, knit *vagy* knitted (*nit*, *nit* v. *nītid*, *nītid* v. *nītid*) kötni.

know, knew, known (*nō*, *njū*, *nōn*) tudni, ismerni

lade, laded, laded *vagy* laden (*lēd*, *lēdid*, *lēdid* v. *lēdn*) rakni, megrakni (teherrel)

lay, laid, laid (*lē*, *lēd*, *lēd*) letenni, lefektetni

lead, led, led (*līd*, *lēd*, *lēd*) vezetni

lean, leaned *vagy* leant, leaned *vagy* leant (*līn* *līnd* v. *lēnt*, *līnd* v. *lēnt*) támaszkodni.

leape, leaped *vagy* leapt, leaped *vagy* leapt (*līp*, *līpt* v. *lēpt*, *līpt* v. *lēpt*) ugrani, átugrani.

learn, learned *vagy* learnt, learned *vagy* learnt (*lærn*, *lærnd* v. *lærnt*, . . .) tanulni.

leave, left, left (*līv*, *lēft*, *lēft*) hagyni

lend, lent, lent (*lēnd*, *lēnt*, *lēnt*) kölcsönözni

let, let, let (*lēt*, . . .) hagyni

lie, lay, lain (*lāi*, *lē*, *lēn*) feküdni, lefeküdni.

light, lighted *vagy* lit, lighted *vagy* lit (*lāit*, *lāitid* v. *lit*, *lāitid* v. *lit*) világitani, sütni (a nap), gyujtani.

lose, lost, lost (*lūz*, *loszt*, *loszt*) elveszteni.

make, made, made (*mēk*, *mēd*, *mēd*) csinálni, készíteni.

mean, meant, meant (*mīn*, *mēnt*, *mēnt*) jelenteni, vélni

meet, met, met (*mīt*, *mēt*, *mēt*) találkozni.

mow, mowed, mowed *vagy* mown (*mō*, *mōd*, *mōd* *vagy mōn*) kaszálni, aratni.

pay, paid, paid (*pē*, *pēd*, *pēd*) fizetni

put, put, put (*put* . . .) tenni, helyezni.

read, read, read (*rīd*, *rēd*, *rēd*!) olvasni.

- rend, rent, rent (*rënd, rënt, rënt*) széttépni.
 rid, rid, rid (*rid . . .*) megszabadítani.
 ride, rode, ridden (*räid, rōd, ridn*) lovagolni.
 ring, rang, rung (*riñ, räñ, rañ*) csendíteni, harangozni,
 rise, rose, risen (*räiz, rōz, rīzn*) felkelni, felemelkedni.
 rive, rived, rived *vagy* riven (*räiv, räivd, räivd v. rivn*) repeszteni, hasítani.
 run, ran, run (*ran, rān, ran*) futni, szaladni.
 saw, sawed, sawed, *vagy* sawn (*szā, szād, szād v. szān*) fűrészelni.
 say, said, said (*szē, szēd, szēd!*) mondani; he says (*hī szēz!*) ő mondja.
 see, saw, seen (*szī, szā, szīn*) látni.
 seek, sought, sought (*szīk, szāt, szāt*) keresni.
 sell, sold, sold (*szēl, szöld, szöld*) eladni.
 send, sent, sent (*szënd, szënt. szënt*) elküldeni.
 set, set, set (*szēt . . .*) tenni, helyezni.
 shake, shook, shaken (*sēk, suk, sēkn*) rázni
 shear, sheared, sheared *vagy* shorn (*sīar, sīard, sīard v. sār*) levágni (ollóval).
 shed, shed, shed (*sēd . . .*) ontani.
 shine, shone, shone (*sāin, son, son*) fényleni, világítani.
 shoe, shod, shod (*sū, sod, sod*) patkalni.
 shoot, shot, shot (*sūt, sot, sot*) lőni.
 show, showed, shown (*sō, sōd, sōn*) mutatni.
 shrink, shrank *vagy* shrunk, shrunk (*sriñk, srāñk v. srañk, srañk*) meggörcsülni, megvetemedni (fa)
 shut, shut, shut (*sat . . .*) bezárni.
 sing, sang, sung (*szīñ, szāñ, szañ*) énekelni
 sink, sank, sunk (*szīnk, szānk, szañk*) süllyedni, alászállani.
 sit, sat, sat (*szit, szāt, szāt*) ülni.
 slay, slew, slain (*szlē, szlū, szlēn*) agyonütni, vágni.
 sleep, slept, slept (*szlīp. szlēpt, szlēpt*) aludni.
 slide, slid, slid *vagy* slidden (*szlaid, szlid, szlid v. szlidn*) csúszni.
 sling, slung, slung (*szliñ, szlañ, szlañ*) lóditani, hajítani, vetni.
 slink, slunk, slunk (*szliñk, szlañk, szlañk*) csúszni, lopva menni.
 smell, smelled *vagy* smelt, smelled *vagy* smelt (*szmēl, szmēld v. szmēlt, szmēld v. szmēlt*) szagolni, szaglani.
 smite, smote, smitten (*szmäit, szmōt, szmitn*) dobni, megdobni

sow, sowed, sown (*szō, szōd, szōn*) vetni (gabonát).
 speak, spoke, spoken (*szpīk, szpōk, szpōkn*) beszélni.
 speed, speeded *vagy* sped, speeded *vagy* sped (*szpīd*
szpīdid v. *szpēd, szpīdid* v. *szpēd*) sietni
 spell, spelled *vagy* spelt, spelled *vagy* spelt (*szpēl,*
szpēld v. *szpēlt, szpēld* v. *szpēlt*) bötüzni
 spend, spent, spent (*szpēnd, szpēnt, szpēnt*) kiadni,
 eltölteni.

spill, spilled *vagy* spilt, spilled *vagy* spilt (*szpil,*
szpild v. *szpilt, szpild* v. *szpilt*) kiönteni, előnteni.

spin, spun, spun (*szpin, szpan, szpan*) fogni.

spit, spit *vagy* spat, spit (*szpit, szpit* *vagy* *szpāt,*
szpit) köpni, — lehet rendes ragozású is: spitted
(szpītid) s a t.

split, split, split (*szplit . . .*) hasítani

spread, spread, spread (*szprēd . . .*) kiteríteni.

spring, sprang, sprung (*szpriñ, szpräñ, szprañ*)
 ugrani,

stand, stood, stood (*sztänd, sztud, sztud*) állani.

steal, stole, stolen (*sztīl, sztōl, sztōln*) lopni.

stick, stuck, stuck (*sztik, sztak, sztak*) megakadni,
 megragadni.

sting, stung, stung (*sztīñ, sztañ, sztañ*) szúrni

stink, stunk, stunk (*sztīñk, sztañk, sztañk*) bűzleni.

strew, strewed, strewn v. strewed (*sztrū, sztrūd,*
sztrūn v. *sztrūd*) szórni, hinteni.

stride, strode, stridden (*szträid, sztrōd, sztridn*)
 lépdelni.

strike, struck, struck (*szträik, sztrak, sztrak*) ütni,
 vágni.

string, strung, strung (*sztriñ, sztrañ, sztrañ*) meg-
 kötni, felhúrozni

strive, strove, striven (*szträiv, sztrōv, sztrivn*)
 törekedni, viaskodni.

strow, strowed, strowed *vagy* strown (*sztrō, sztrōd,*
sztrōd v. *sztrōn*) szórni, hinteni, lásd: strew.

swear, swore, sworn (*szwēar, swār, szwār*) esküdni.

sweat, sweat, sweat (*szwēt, . . .*) izzadni, (lehet
 rendes is!)

sweep, swept, swept (*szwīp, szwēpt, szwēpt*) söpörni.

swell, swelled, swelled *vagy* swollen (*szwēl, szwēld,*
szwēld v. *szwōln*) dagadni.

swim, swam, swum (*szwīm, szwām, szwam*) úszni.

swing, swung, swung (*szwiñ, szwañ, szwañ*) him-
 bálni.

take, took, taken (*tēk, tuk, tēkn*) venni, elvenni.

teach, taught, taught (*tīcs, tāt, tāt*) tanítani.
 tear, tore, torn (*tēar, tār, tār̃n*) tépni, szakítani.
 tell, told, told (*tēl, tōld, tōld*) elbeszélni.
 think, thought, thought (*thiñk, thāt, thāt*) gondolni.
 thrive, throve, thriven (*thräiv, thrōv, thrivn*) nőni,
 gyarapodni.
 throw, threw, thrown (*thrō, thrū, thrōn*) dobni, vetni.
 thrust, thrust, thrust (*thraszt . . .*) lökni, szúrni.
 tread, trod, trod *vagy* trodden (*trēd, trod, trod vagy*
trodn) rálépni, taposni.
 wake, waked *vagy* woke, waked *vagy* woke (*wēk,*
wēkt v. wōk, wēkt v. wōk) ébreszteni.
 wear, wore, worn (*wēar. wār, wār̃n*) viselni (ruhát)
 weave, wove, woven (*wīv, wōv, wōvn*) szőni
 weep, wept, wept (*wīp, wēpt. wēpt*) sirni.
 wet, wetted *vagy* wet, wetted *vagy* wet (*wēt, wētid*
v. wēt, wētid v. wēt) nedvesíteni.
 win, won, won (*win. wan, wan*) nyerni
 wind, wound, wound (*wäind, waund, waund*) körül-
 fonni, körülcsavarni.
 work, worked *vagy* wrought, worked *vagy* wrought
(wæark, wærkt v. rāt, wærkt v. rāt) dolgozni.
 wring, wrung, wrung (*riñ, rañ, rañ*) csavarni,
 kínozni.
 write, wrote, written (*räit, rōt, ritn*) írni.

Olvasmányok.

1. THE HISTORY OF A TEA-LEAF.

I. — Look in your tea-cups at this leaf — this common tea-leaf. If common things could tell us tales, what a story this thea-leaf could tell!

II. — It has been amongst strange people, in a very strange country; but few think of what or where it was before it found its way into a shop, packed whith thousands of others, crisp and dry, in a tea-chest. Let us put a story together for it, and tell it for ourselves?

III. — Far away in China, on the sunny slopes of the hills, there are little bushes just budding in spring-time — bushes growing in long even rows, each standing a few feet apart from the next one.

IV. — Scattered over this hilly tea-country are roughly-built cottages. The people who live in them

grow their own rice and vegetables; and every cottage has its own tea-plants growing outside, to supply the family with tea.

V. — As soon as the leaf-buds begin to open on these plants they are all plucked off, and the tea prepared from them being the first, is sent about in little packages from house to house, every one giving his own in presents to his friends.

VI. — The second gathering begins about May, when the leaves have grown again, and are now large and green. The cottagers go out, men, women, and children, to work together, leaving their doors locked behind them, for every one is on the hills. There they remain all day in groups, going from plant to plant, tearing off the leaves quickly, and throwing them into round flat baskets made of split bamboo.

VII. — When these are heaped high with leaves, they are carried back to the cottages, and the drying begins. A fire is lighted in a stove of brickwork, a row of flat iron pans being let into the top of it; on these the leaves are dropped, a few at a time, and presently they begin to crackle from the slow heat of the fire underneath, and they are quite moist when they are taken off again.

VIII. — Next they are thrown on a table, the top of which is formed of split bamboos, so that it is a surface of rounded ridges, all polished. Men and women stand round this table and each takes a little heap of tea-leaves, and begins to knead them with both hands, just as you may have seen a person kneading dough to make bread.

IX. — Now and again they raise the lump in their hands, and shake the leaves loose again on the table to begin the working afresh.

In about five minutes the leaves have become twisted, and so well squeezed, that four basketfuls fresh gathered could be packed into one after this kneading; and all the while a green juice has been oozing out of them, and trickling down through the crevices of the bamboo table on to the floor.

X. — After this they are sometimes dried in the air, but they always have again to be heated on pans over the fire. This time they are left there for about an hour, being turned and shaken about with a little brush, so that they all catch the heat; and

at last they are removed, crisp and twisted, all their juice is gone; but the flavour, by this careful process, has been preserved.

XI. — Now baskets or boxes are brought to hold the tea, and a man in clean cloth shoes treads on it, as fast as it is thrown in, to press it closely down. Then it is ready for sale; at this time the tea-growers may be seen going along the roads, each with a bamboo pole across his shoulder, and a box of tea slung at each end of it. They are going to the country inns and taverns, where the merchants have come out from the towns to meet them. They show their samples; the merchants taste and smell and try them in various ways before they complete the purchase.

XII. — As fast as the bargains are made, the tea owners go home again, carrying their money. The Chinese coins are brass and copper, with a hole cut in each, and by running a string through them, the man can carry them all hanging over his shoulder.

When the merchants receive the tea they have ordered, they have it packed again for sending to other countries. But first it has to be picked and sorted, for all the leaves are not alike; and they must be quite even in size and quality for the different kinds of tea. Besides that, some of the tea has to be scented, by being left for a long time mixed with flowers — orange and jessamine blossoms, and other flowers grown in many parts of China specially for the purpose.

Magyarázatok.

A tanuló jól teszi, ha mindjárt kezdettől fogva különös figyelmet fordít az igékre, ezeknek alapos ismeretétől függ jó részben az akadálytalan haladás és nyelvtudás, minden egyéb inkább emlékezet és gyakorlat dolga. Jó lesz mindjárt e helyütt, míg a tanuló a rendszeres nyelvtanban az ígéig jut, megjegyezni a következő szabályokat:

α) Az angol igének **három főalakja** van, melyet ismerni kell, hogy az ige különféle alakjait képezhessük, ezek: a **főnévi igenév**, az **elbeszélő múlt** és a **multidejű melléknévi igenév**

β) A főnévi igenév előtt rendszeren **to** (*tu, tə*)

viszonyszó áll, mely azonban segítő igék után el is maradhat.

γ) Az **elbeszélő mult** képezhető **-ed, -d, -t** ragokkal, vagy többeli hangzózváltozással.

δ) A **multidejű melléknévi igenév**, mely az átható igéknél *szenvedő* (passiv) jelentésű, képezhető ugyan-csak **-ed, -d, -t** ragokkal vagy többeli hangzózváltozással.

ε) Azon igék, melyek az említett időket hangzózváltozással képezik **erős** ragozásuak, a többiek **gyengék**.

ζ) A gyenge ragozásu igéknél a multidejű melléknévi igenév mindig olyan, mint az elbeszélő mult.

Példák:

	Főnévi igenév	Elbeszélő mult	Multidejű m. i.
Gyenge igék:	to scatter (szkütər) szórni	scattered (szkütərd)	scattered
	to look (luk) nézni	looked (lukt)	looked (lukt)
Erős igék:	to find (fäind) találni	found (faund)	found (faund)
	to go (gō) menni	went (wënt)	gone (gon)
	to grow (grō) nőni	grew (grū)	grown (grōn)

Lásd végül a rövidítések jegyzékét!

I. — **the** (dhə, magánhangzó előtt dhi) h. n. e. = a, az. — **history** (hisztori) történet — **a**, magánhangzó előtt **an** (ə, ən) htl. n. e. = egy. — **tea** (tī) thea. — **leaf** (lif) levél, Blatt, **tea-leaf** (tīlif) thea-levél. — **of** (əv) v. sz. itt birtokos jelzőt képez: the history of a tea-leaf (dhə hisztori əv ə tīlif) egy thealevél története.

to look, looked, looked (tu luk. lukt, lukt) nézni, **look** = nézz, nézzetek, nézzen ön, nézzenek önök. Az ige pusztá fő alakjában parancsoló mód-ként szerepel! — **tea-cup** (tīkap) theáscsésze, t. sz.: **tea-cups** (tīkapsz), **your tea-cups** (jər tīkapsz) theáscsészétek, **in your tea-cups** = theáscsészétekben — **in** v. sz. l: 102. §. — **your** b. n. l: 46. §. — **this** (dhisz) ez, ez a, **at this leaf** (ət dhisz lif) erre a levélre — **at** (ät, ət) v. sz. l: 86. §. — **common**

(*komən*) közönséges, mindennapi. — **if** (*if*) ha. — **thing** (*thin*) dolog, tárgy, tsz: **things** (*thinz*) = dolgok, tárgyak. — **can, could** (*kän, kud*) = tudni, fönnen, s. i. **could** (*kud*) tudna, tudnának. **to tell, told, told** (*těl, tōld, tōld*) elbeszélni, mondani; a **tell** szó előtt kimaradt a **to**. mert a **could** segítő ige előzi meg. — **us** (*əsz*) nekünk — **tale** (*těl*) elbeszélés **történet**, mese: **tales** (*tělz*) történetek, **történeteket**. Az angol főnév tárgyragot nem kap! — **what**, (*hwot*) mi? micsoda? — **story** (*sztāri*) történet, **what a story** (*whot ə sztāri*) micsoda egy történetet. — Ügyelni kell mindenütt az angol és magyar szórend közti különbségre!

II. — **it** (*it*) az, személyes névmás, mindig tárgyra vonatkozik (itt például *tea-leaf-re*!), a magyarban nem is szükséges kitenni, — **has been** (*hāz bīn*) volt, a **to be, was, been** (*bī, woz, bīn*) igének *végzett jelen* ideje — **amongst** (*əmaŋszt*) között. vsz. — **strange** (*sztrendzs*) különös, furcsa. — **people** (*pīpl*) nép, emberek; ez a szó mindig *többszámúnak* veendő! — **amongst strange people** = furcsa emberek között; a viszonyzó a főnév *előtt* állanak! — **very** (*vēri*) nagyon, — **country** (*kantri*) vidék, tájék, **ország** — **in a very strange country** = egy nagyon különös országban. Az angolban a viszonyzó ugyanazt a szolgálatot teszik, amit a magyarban a viszonyragok (*in* = . . . -*ban* -*ben*) vagy a névutók (*amongst* = . . . között). — **but** (*bət*) de, azonban. — **few** (*fjū*) kevés, kevesen. — **to think, thought, thought** (*think, thāt, thāt*) gondolni. — **of** (*ov, əv*) vsz. itt a *think* ige vonzatához tartozik és a következő mondatra vonatkozik; tehát: **but few think of . . .** = azonban kevesen gondolnak arra, hogy . . . — **where** (*hwēər*) hol? — **it was** (*it woz*) volt. — **before** (*bifār*) mielőtt. — **to find, found, found** (*fāind, faund, faund*) találni, megtalálni; **before it found** = mielőtt megtalálta. Az *it* névmás nem fordítandó; az angolban arra való, hogy az említett *tea-leaf-re* mutasson, mint a *found* ige alanyára. — **way** (*wē*) út, **its way** (*itsz wē*) útja, útját. — **its** b. n. l: 46. §. — **shop** (*sop*) bolt, **into a shop** = egy boltba, valamely boltba, — **into** (*intu*) vsz. — **packed** (*päkt*) becsomagolva; a **to pack, packed, packed** (*päk, päkt, päkt*) igének multidejű melléknévi igeneve — **thousand** (*thauznd*) ezer, t. sz.: **thousands** (*thauzndz*) — **other** (*adhər*)

más, **others** (*adhərz*) mások, **with** thousands of others (*widh thawzndz əv adhərs*) ezer meg ezer mással. — **with** (*widh*) vsz. l.: 120. §. — **crisp** (*kriszp*) összekunkorodott, **összekunkorodva**. — **and** (*änd, ənd, en*) és. — **dry** (*dräi*) száraz, **megszáradva**. — **tea-chest** (*tīcsēszt*) theás láda. — **to put, put, put** (*put, put, put*) tenni, helyezni, rakni. — **together** (*tagēdhər*) együtt, **össze**. — **to let** (*tu lēt*) hagyni, engedni: **let us put a story together** (*lēt əsz put ə sztāri tagēdhər*) rakjunk össze egy történetet. — A *let* ige gyakran szolgál a fölszólító mód többesszámú első személyének képzésére, mint a német lassen, (laßt uns eine Geschichte zusammenstellen — **us** (*əsz*) uns, minket, nekünk. — **tell** még a *let*-nek vonzatához tartozik: és mondjuk el *it* = azt (t. i. a történetet!) — **ourselves** (*awəszšəlvz*) magunk, **for ourselves** (*for awəszšəlvz*) magunknak. — **for** vsz. l.: 100. §. **for it** (*for it*) arra vonatkozólag.

III. — **far** (*fār*) messze, távol, **away** (*əwē*) el, **far away** (*fār əwē*) távol. — **China** (*csäinə*) Khina — **sunny** (*szani*) napos, napsütötte, **the sun** (*dhə szan*) a nap, die Sonne. — **slope** (*szlöp*) hegyoldal, **lejtő, slopes** (*szlöpəsz*) lejtők. — **hill** (*hīl*) domb, **hills** (*hīlz*) dombok, **on the sunny slopes of the hills** = a dombok napsütötte lejtőin. — **on** (*on*) vsz. l.: 109. §. — **there** (*dhēər*) ott, **there are** (*dhēər ár*) vannak, **there is** (*dhēər iz*) van, **there was** (*dhēər woz*) volt, idiomatikus kifejezések a lenni, létezni jelentésre, mint a német es gibt vagy francia il y a, il y avait s a t. — **little** (*lītl*) kicsiny, kis. — **bush** (*bus*) cserje, **bushes** (*busiz*) cserjék. — A *sziszegő* hangon végződő főnevek **-es** (*iz*)-zel képezik többesszámukat! — **just** (*dzsaszt, dzsaszt*) éppen. — **bud** (*bad*) rügy, **to bud** (*tu bad*) rügypedzeni. — **budding** (*badiñ*) a **to bud** igének jelenidejű melléknévi igeneve, = rügypedző. A magyarra az ilyen melléknévi igenév gyakran jelzői mellékmondattal fordítandó, amikor persze tekintettel kell lenni a megelőző főnév számára: **bushes just budding** = cserjék, melyek éppen rügypedzenek — **spring** (*szpriñ*) tavasz, **time** (*täim*) idő; **in spring-time** = tavaszi időben. — **growing** (*grōiñ*) a **to grow, grew, grown** (*grō, grū, grōñ*) = nőni, teremni, igének jelenidejű melléknévi igeneve; lásd amit a *budding* szóról mondtunk! — **long** (*loñ*)

hosszú, — **even** (īvn) egyenes. — **row** (rō) sor, **rows** (rōz) sorok. — **each** (īcs) mindegyik. — **standing** (sztāndiñ) a **to stand, stood, stood** (sztānd, sztūd, sztūd) igének jelenidejű melléknévi igeneve; lásd fentebb: *budding, growing!* — **each** a *bushes* szóra vonatkozik! — **foot** (fūt) láb (testrész és hosszúsági mérték). **feet** (fit) lábak. lásd: 7. §. — **a few feet** (ə fjū fit) néhány lábnyira. — **apart** (əpárt) külön, távol — **next** (nëkszt) legközelebb, **the next one** (dhə nëkszt wan) a legközelebbi — **from** (from gyengülve frəm) vsz., megfelel a magyar -tól. -től ragnak. — **one** (wan) tulajdonképen „egy”; melléznevek mellé tehető, ha a melléknév főnév nélkül áll: **black** (bläk) fekete, **the black one** = a fekete (nem másik!)

IV. — **scattered** (szküütərd) szétszórva, zerstreut, a **to scatter, scattered, scattered** (tu szküütər, szküütərd) szétszórni, elszórni, igének multidejű melléknévi igeneve. — **hilly** (hili) dombos. — **over** this hilly tea-country (ōvər dhisz hili tikantri) ezen a dombos theás-vidéken. — **over** (ōvər) vsz. — **are** (ár) vannak. — **rough** (raf) durva, **roughly** (raflī) durván. — **built** (bilt! az u nem hangzik!) épült, gebaut, a **to build, built, built** (bild. bilt. bilt) építeni, igének multidejű melléknévi ige neve. — **roughly-built** (rafl-bilt) durván épült. — **cottage** (kotidzs) kunyhó, **cottages** (kotidzsiz) kunyhók. — **who** (hū!) aki, **akik**. — **live** (liv) élnek, laknak, a **to live, lived, lived** (liv. livd. livd) igének jelen ideje. — **in them** (in dhēm) azokban, **them** = őnekik, azoknak, azokat. A névmások viszonyzó után tárgyesetben állanak! — **grow** (grō) termelnek, **termelik**, a **to grow, grew, grown** = termelni, teremni, nőni, igének jelen ideje. — **own** (ōn) saját. — **rice** (räisz) rizs. — **vegetables** (vëdzsëtblz) növények, **tápláló növények**, **their own rice and vegetables** (dhēr ōn räisz ən vëdzsëtblz) saját rizsüket és tápláló növényeiket. — **their** (dhēr) b. n. l.: 46. §. — **every** (ëvri) mindegyik. — **has** (hāz) bat, a **to have, had, had** (tu hāv, hād, hād) haben, igének jelen idejű egyesszám harmadik személye. Az angol a bírást a magyartól eltérőleg úgy fejezi ki mint a német: **I have** (äi hāv) ich habe, nekem van, **you have** (ju hāv) neked van, **every cottage has** (ëvri kotidzs hāz) jede Hütte hat = mindegyik kunyhónak megvannak — **its**

own tea-plants (*itsz ōn tīplánts*) saját theanövényei — **plant** (*plánt*) növény. — **outside** (*autszäid*) kívül, künn, ottkünn — **to supply** (*tu szəpläi*) el-látni. — A főnévi igenév itt *célhatározó!* **the family** (*dhə fämili*) a család, **a család**ot. — **with tea** (*widh tī*) theával.

V. — **soon** (*szūn*) hamar, nemsokára, **as soon as** (*āz szūn āz*) mihelyest, mihelyt. — **leaf-buds** (*lifbadz*) levélrügyek. — **begin** (*bigin*) elkezdenek, **a to begin, began, begun** (*bigin. bigän, bigan*) elkezdeni, kezdeni, igének jelen ideje. — **to open, opened, opened** (*tu ōpn, ōpnd, ōpnd*) nyitni, nyilni. — **these** (*dhiz*) ezek a , **a this** (*dhisz*) ez, mutató névmásnak többesszáma. — **they** (*dhē*) ők, azok szn. itt a *leaf-buds* szóra vonatkozik és magyarra nem fordítandó. — **all** (*āl*) mind, valamennyi. — **plucked** (*plakt*) leszedve, abgetlaubt, abgepflückt, **a to pluck** (*tu plak*) leszedni, lecsipni, pflücken, igének multidejű melléknévi igeneve; **they are all plucked off** (*dhē ár āl plakt of*) valamennyi leszedetik, alle werden abgepflückt Az angolban az igét szenvedőalakban úgy ragozzuk, hogy az illető igének mult idejű melléknévi igenevét összekapcsoljuk a **to be** (*tu bi*) „lenni“ igének megfelelő alakjaival: **are** (*ār*) vannak, **a to be** igének jelenidejű többesszám harmadik személye s így **are plucked a to pluck** igének ugyanaz a személye szenvedő alakban! — **off** (*of*) le, el, mint igekötő tartozik a *to pluck* igéhez — **prepared** (*pripēard*) készített, mely készítettetik, **a to prepare** (*pripēar*) készíteni igének multidejű melléknévi igeneve, mely igealak szintén gyakran fordítandó jelzői mellékmondattal, melyben azonban az igét szenvedő alakba kell tenni! — **from them** = azokból. — **being** (*bīn*) lévén. — **the first** (*dhə fəarszt*) az első, **is** (*iz*) van, **a to be** igének jelenidejű egyesszámú harmadik személye. — **sent** (*szēnt*) elküldött, elküldve, geschickt, gesendet, **a to send, sent, sent** (*szēnd, szēnt, szēnt*) igének multidejű melléknévi igeneve. „**is sent**“ szenvedő alak! — **is sent about** (*iz szēnt əbaut*) szétkütdetik — **about** (*əbaut*) = szét, szerte — vsz. és hsz. l.: 74. §. — **house** (*hausz*) ház, **from house to house** (*from hausz tə hausz*) házról házra. — **to** (*tu, tə*) legtöbbször megfelel a magyar -nak, -nek, -hoz, -hez ragoknak. — **every one** (*ēvriwan*) mindenki, ein jeder. — **giving** (*giviñ*) adván, minthogy adja, **a to give**,

gave, given (*giv, gēv, givn*) adni, igének jelenidejű melléknévi igeneve. A jelenidejű melléknévi igenév gyakran okhatározónak veendő és okhatározói mellékmondatokkal fordítandó! — **his own** (*hiz ōn*) a magáé, **a magáéft.** — **his** b. n. de csak személyekre vonatkozik; ha a birtokos tárgy (nem személy) akkor **its** áll! — **present** (*prēznt*) ajándék, **in presents** (*in prēznts*) ajándékba, ajándéku. — **to his friends** (*tu hiz frēndz*) barátainak, **friend** (*frēnd*) barát.

VI. — **second** (*szēknd*) második. — **gathering** (*gūdhərīn*) szedő, szedve, **szedés**, a **to gather** (*tu gūdhər*) szedni, gyűjteni, igének jelenidejű melléknévi igeneve. A jelen idejű melléknévi igenév gyakran áll főnévül s akkor a magyarra -ás, -és végű főnévvel fordítandó: **gathering** = szedés, **giving** = adás, s a t. — **begins** (*biginz*) kezdődik. Az igék a jelentőmód **jelenidő** egyesszámú harmadik személyében s-ragot kapnak, különben az angol ige minden személyre egyforma alakot mutat! — **about May** (*əbaut mē*) május körül, május hó táján. — **when** (*hwēn*) ha, mikor. — **leaves** (*līvz*) levelek, egyesszám: **leaf**! — **have grown** (*hāv grōn*) kinőttek, megnőttek, a **to grow** ige **végzett jelen** idejének többesszám harmadik személye. — A **végzett jelent** az angol a **to have** igének **jelen** idejéből s a ragozandó igének mult idejű melléknévi igenevéből képezi: **has been** = volt, **have been** = voltak. — **again** (*əgēn*) ismét, újra. — **are** (*ár*) vannak, **find**, a magyarra nem fordítandó. — **now** (*nau*) most. — **large** (*lārdzs*) nagy, széles, — **green** (*grīn*) zöld. — Az angolban a melléknév nem kap többes-ragot! — **the cottagers** (*dhə kotidzsərz*) a kunyhó-lakók. — **go** (*gō*) mennek, a **to go, went, gone** (*gō, wēnt, gon*) menni, igének jelen ideje. — **out** (*aut*) ki, hinaus. — **man** (*mān*) férfi, **men** (*mēn*) férfiak. — **woman** (*wumən*) nő, **women** (*wimin*) nők. — **child** (*csäild*) gyermek, **children** (*csildrən*) gyermekek. — **to work** (*tu wərk*) dolgozni; **together** (*təgēdhər*) együtt. — **leaving** (*līving*) hagyva, a **to leave, left, left** (*līv, lēft, lēft*) hagyni, igéből. — **door** (*dār*) ajtó, **their doors** (*dhēər dārz*) ajtaik, **ajtaikat**. — **to lock** (*tu lok*) bezárni, **locked** (*lokt*) bezárva. — **behind them** (*bihāind dhēm*) maguk, mögött, **behind**. vsz. „mögött.” — **for** (*fār*) mert, minthogy. — **they** (*dhē*) ők. — **remain** (*rimēn*) maradnak, **to remain**,

remained, remained (*tu rimēn, rimēnd. rimēnd*) maradni. — **day** (*dē*) nap, Tag, — **all day** (*āl, dē*) egész nap. — **group** (*grūp*) csoport, **in groups** (*in grūpsz*) csoportokban. — **going** (*gōiñ*) menve. — **tearing off** (*tēariñ of*) letépve, **to tear, tore, torn** (*tēar tār, tārñ*) letépni, tépni. — **quick** (*kwik*) gyors; **quickly** (*kwikli*) gyorsan, szaporán. — **throwing** (*thrōiñ*) dobálva, **to throw, threw, thrown** (*thrō, thrū, thrōn*) dobni, — **round** (*raund*) kerek. — **flat** (*flāt*) lapos (nem mély), **basket** (*bászkit*) kosár, **baskets** (*bászkitisz*) kosarak. — **made** (*mēd*) csinálva, készítve, melyek készítve vannak; a **to make, made, made** (*mēk, mēd, mēd*) igének mult idejű melléknévi igeneve. — A melléknévi igenevek ép úgy mint a közönséges melléknévek, nem kapnak többesragot, bárha többesszámú főnévre vonatkoznak is. — **split** (*szplit*) hasított — a **to split, split, split** = hasítani igéből. — **bamboo** (*bāmbū*) bambusz, **of split bamboo** = hasított bambuszból.

VII. — **these** (*dhīz*) ezek. — **are heaped** (*ār hīpt*) meg vannak rakva (szenvedő alak!), **to heap, heaped, heaped** (*hīp, hīpt, hīpt*) megrakni, felhalmozni. — **high** (*hāi*) magas, magasan. — **to carry, carried, carried** (*kāri, kārid, kārid*) vinni, hordani. — **back** (*bāk*) vissza. — **the drying** (*dhā drūiñ*) a szárítás, **to dry, dried, dried** (*drāi, drāid, drāid*) szárítani, **fire** (*fāir*) tűz, — **is lighted** (*iz lāitid*) gyújtatik (szenvedő), **to light, lighted, lighted** vagy **lit** (*tu lāit, lāitid, lāitid* v. *lit*) világítani, gyújtani, **to light a fire** = tüzet rakni, tüzet gyújtani. — **stove** (*sztōv*) kályha, kemence. — **brickwork** (*brikwærk*) = téгла, **a stove of brickwork** = téгла-kemence. — itt az *of* vsz. eredethatározót képez. — [*brick* = téгла, *work* = munka!] **iron** (*äiarn*) vas. — **pan** (*pān*) tepsi, **iron pans** (*äiarn pānz*) vastepsik. — **to let, let, let** = hagyni, tenni, **rakni, being let** = lévén rakva — **top** (*top*) = tető, **into the top of it** = a tetejére, **of it** = *its*. — **on these** (*on dhīz*) ezeken. — **to drop, dropped, dropped** (*drop, dropt, dropt*) ejteni, dobni, szórni. — **at a time** (*āt a tāim*) egyszer, egyszerre. — **presently** (*prēzntli*) most. — **to crackle** (*tu kräkl*) ropogni, pattogni, sisteregni. — **slow** (*szlō*) csendes lassú. — **heat** (*hīt*) meleg, hőség. — **underneath** (*andærñth*) alant. alatt. — „elkezdének pattogni az alattuk lévő tűznek lassú hevétől“ — **quite** (*kwäit*) egészen. —

moist (moiszt) nedves. — **to take, took, taken**, (tēk, tuk, tēkn) venni, **to take off** = elvenni, levenni.

VIII. — **next** (nēkszt) legközelebb, közvetlen azután. — **table** (tēbl) asztal, **on a table** = egy asztalra. — **which** (hwics) amely, amelyek, **the top of which** = melynek teteje, felső része. — **to form, formed, formed** (fārm, fārm-t, fārm-d) képezni, csinálni, alkotni. — **bamboos** (bāmbūz) bambuszdarabok. — **so** (szō) úgy, **that** (dhāt) hogy. — **surface** (szəərfsz) felület. — **rounded** (raundid) kerekített. — **ridge** (ridzs) hát, barázda. — **all** (āl) egészen, mind. — **to polish, polished, polished** (tu polis polist, polist) simítani, kisimítani. — **stand** (sztänd) állának. — **round** (raund) körül. — **takes** (tēksz) jelenidő egyesszám 3. szem. — **heap** (hēp) rakás, **to heap** = rakni, felhalmozni. Az angolban az ige és a hozzája tartozó főnév gyakran egészen egyforma: **bud** = rügy, **to bud** = rüggedzeni, sat. — **to knead** (nīd! a k nem hangzik n előtt!) gyúrni. — **both** (bōth) mindkettő, mindkét. — **hand** (händ) kéz, **with both hands** (widh bōth händz) mindkét kézzel. — **just as** (dzsaszt āz) éppen úgy mint. — **you may have seen** (ju mē hāv szīn) láthattatok. — **a may, might** (mē, mait) segítő ige a magyar **-hat, -het** igeképzőnek megfelelően megengedő jelentésű: **you may go** = elmehetsz, elmehettek, ön elmehet. **you** (jū, ju) = te, ti, ön, önök. — **to see, saw, seen** (tu szī, szā, szīn) látni. — **person** (pəərszn) személy, **a person** = valaki, **valakit**. — **dough** (dō) kovász, tészta. — **bread** (brəd) kenyér.

IX. — **now and again** (nau ənd əgēn) újra meg újra. — **to raise** (rēz) felemelni, felvenni. — **lump** (lamp) csomó. — **to shake, shook, shaken** (sēk, suk, sēkn) megrázni. — **loose** (lūs) szabadon, széllyel, **to shake loose** = széllyel rázni. — **to begin** = hogy elkezdjék, **the working** (wəərkiñ) a munka, a megdolgozás. — **afresh** (əfrēs) újból. — **five** (fäiv) = öt, **minute** (minit) perc, **in about five minutes** (in əbaut fäiv minitsz) körülbelül öt perc alatt. — **have become** (hāv bikam) lettek, **a to become, became, become** (bikam, bikēm, bikam) lenni, werden, igének végzett jelene, **to twist, twisted, twisted** (tu twiszt, twisztid, twisztid) sodorni, összesodorni. — „a levelek összesodródnak“ — **so** (szō) úgy, olyan. — **well** (wēl) jól. — **to squeeze, squeezed, squeezed** (szkwīz, szkwīzd, szkwīzd) nyomni, összezúzni;

squeezed még a *have become* vonzatához tartozik! — **four basketfuls** (*fär bászkitfulz*) négy kosárra való — **fresh** (*frēs*) friss, frissen — **be packed** 'a *to pack* ige szenvedő alakjának főnévi igeneve; **could be packed** (*kud bī päkt*) becsomagoltathatnék, volna csomagolható, rakható, **into one** (*intu wan*) egybe (t. i.: egy kosárba!) — **after** (*äftər*) után: „frissen szedettből négy kosárra valót ezen gyúrás után egy kosárba lehetne rakni“. — **while** (*hwäil*) idő, időköz, időtartam, **all the while** = az egész idő alatt. — **juice** (*dzsüs*) lé, nedv. — **to ooze** (*tu ūz*) szivárogni: **has been oozing out** (*hāz bīn ūziñ aut*) volt kiszivárgó = szivárgott ki. — **of them** (*əvdhēm*) azokból. — **to trickle** (*tu trikl*) csöpögni. — A *trickling* elé kiegészítendő a *has been*; tehát „és csöpögött“. — **through** (*thrū*) keresztül, át. — **crevice** (*krēvisz*) nyílás, repedés, t. sz.: **crevices** (*krēvisziz*). — **bamboo table** = bambusz-asztal. — **floor** (*flāer*) padló, **on to the floor** = a padlóra.

X. — **after this** (*äftər dhisz*) ezután. — **some-times** (*szamtäimz*) néha, olykor. — **dried** (*dräid*) a *to dry* (*dräi*) szárítani, igének multidejű melléknévi. i. neve. Az *y* végű igék az *ed* rag előtt *y* helyett *i*-vel irandók: *dried*, *carried* s a t. — **the air** (*dhi ēr*) a levegő. — **always** (*ālwēz*, *ālwez*) mindig. — **to heat, heated, heated** (*hit*, *hitid*, *hitid*) hevíteni, melegíteni. Az *-ed* rag *t* és *d* után *id*-nek olvasandó, különben az *e* néma, a *d* pedig vagy *d*-nek, vagy *t*-nek hangzik! — **they have to be heated** (*dhē hāv tu bī hitid*) = meg kell őket melegíteni, hevíteni kell őket. — A *to have* ige gyakran szolgál a magyar „kell“ kifejezésére: **it has to be carried** = azt el kell venni. — **you have to go** = önnek mennie kell s a t. — **to be heated** szenvedő alakú főnévi igenév „gewärmt werden.“ — **over the fire** (*ōvər dhə fäir*) a tűz fölött. — **this time** (*dhisz täim*) ez az idő, most. — **are left, a to leave, left, left** (*liv. lēft. lēft*) hagyni, igének szenvedő alakú jelen ideje. — **there** (*dhēər*) ott (t. i. a tűz fölött.) **for about an hour** (*for əbaut ən auər*) körülbelül egy óra hosszatt. — **hour** (*auər*) óra, Stunde. — **to turn, turned, turned** (*tərn*, *tərnd*, *tərnd*) fordítani, forgatni. — **being turned and shaken about** (*bīñ tərnd ən sēkn əbaut*) „megforgatván és össze-vissza rázatván“ a *to turn* és *to shake about* igéknek szenvedő alakú jelenidejű

melléknévi igeneve, a **being** igenév mindkét igéhez tartozván. Az **about** (*əbaut*) szó mint viszonyzó és mint határozó egyaránt a legkülönfélébb szókomban használatos: **about** May = május felé, május táján; for **about** an hour = körülbelül egy óra hosszatt; to go **about** = szerte járni, kelni; to shake **about** = össze-vissza rázni, s a t. — **brush** (*bras*) kefe, söprű. — **to catch, caught, caught** (*tu kács. kāt, kāt*) kapni, megfogni: „úgy hogy mind megkapják a meleget“ azaz valamennyit éri a meleg! — **last** (*lászt*) utolsó, **at last** (*ət lászt*) végre. — **to remove, removed, removed** (*rimūv. rimūvd, rimūvd*) eltávolítani, elvenni. — **all their juice** (*āl dhēar dzsūs*) minden levük, nedvességük — **is gone** (*iz gon*) elment. — **the flavour** (*dhə flēvər*) íz, illat, zamat. — **by** (*bāi*) vsz. által, mellett. — **careful** (*kēərful*) gondos. — **process** (*pro-szisz*) eljárás, kezelés. — **to preserve, preserved, preserved** (*prizaərv, prizaərvd, prizaərvd*) megtartani, megőrizni; **has been preserved** = „megőriztetett“ a *to preserve* igének szenvedő alakú végzett jelene.

XI. — **or** (*ār*) vagy, oder. — **box** (*boksz*) skatulya, ládika, **boxes** (*boksziz*) skatulyák, ládikák. — **brought** (*brāt*) a **to bring, brought, brought** (*brīñ, brāt, brāt*) igének szenvedő alakú multidejű melléknévi i. neve, **are brought** = „werden gebracht!“ — **to hold, held, held** (*hōld. hēld, hēld*) tartani, befogadni, *to hold* célhatározó! — **clean** (*klīn*) tiszta. — **cloth** (*kloth*) vászon. — **shoe** (*sū*) cipő, **shoes** (*sūz*) cipők. — **cloth shoes** = vászoncipő, — **to tread, trod, trod** vagy **trodden** (*trēd, trod, trod* vagy *trodn*) rálépni, rátaposni. — **treads** (*trēdz*) jelenidő egyesszám 3. szem.! — **on it** = arra. — **as fast as** (*āz fászt āz*) amint, mihelyt. — **to press, pressed, pressed** (*prēs, prēszt, prēszt*) nyomni, szorítani. — **closely** (*klōszli*) szorosan, tömötten. — **down** (*daun*) le mint *igekötő* tartozik a *to press* igéhez. — **then** (*dhēn*) akkor. — **ready** (*rēdi*) kész. — **sale** (*szēl*) eladás. „kész az eladásra“ — **at this time** (*āt dhisz tāim*) ekkor, ilyenkor. — **the tea growers** (*dhe tigrōərz*) a theatermelők. — **may be seen** (*mē bī szīn*) láthatók! — **going** (*gōīñ*) menve, ballagva. — **along** (*aloñ*) hosszában, végig. — **the road** (*rōd*) az út, **the roads** (*dhə rōdz*) az utak. — **pole** (*pōl*) rúd, dorong. — **across** (*ākrosz*)

keresztbe. — **shoulder** (*söldər*) váll, **across his — shoulder** (*äkrosz hiz söldər*) keresztben a vállán. — **a box of tea** (*a boks av ti*) egy láda thea! thea-láda = **tea-box!** — **slung** (*szlañ*) vetve, akasztva, a **to sling, slung, slung** (*szliñ, szlañ, szlañ*) vetni, hajítani, lóbálgatni igéből. — **end** (*ënd*) vég: **at each end of it** = annak mindegyik végén. — **they are going** = „azok mennek“ a **to go** igének folyamatos jelene. Az angolban úgy fejezzük ki a cselekvés *folyamatosságát* vagy *tartósságát*, hogy az igének *jelen idejü melléknévi igenevét* összekapcsoljuk a **to be** ige megfelelő alakjaival, **they are** = ők vannak, **they are going** = ők mennek, ballagnak; **they go** is annyit jelent, hogy „ők mennek“ de ebben nincs kifejezve a cselekvésről, hogy az a beszélés ideje alatt történik! — **to the country inns** (*tu dhə kantri inz*) a vidéki vendéglőkbe, **inn** = vendéglő, **tavern** (*tävərn*) csárda, **taverns** (*tävərnz*) csárdák. — **where** (*hwēr*) ahol. — **merchant** (*mærcsənt*) kereskedő, **merchants** (*mærcsənts*) kereskedők. — **have come** (*häv kam*) jöttek, a **to come, came, come** (*kam, kēm, kam*) igének végzett jelene. — **out** (*aut*) ki, mint igekötő tartozik a **come** igéhez. — **town** (*taun*) város, **from the towns** (*from dhə taunz*) a városokból. — **to meet, met, met** (*mīt, mēt, mēt*) találkozni, **to meet them** = hogy találkozzanak velük (t. i: a theaternelőkkal!). — **to show, showed, shown** (*sō, sōd, sōn*) megmutatni. — **sample** (*számpl*) mustra, minta. — **they show their samples** (*dhē sō dhēr számplz*) azok megmutatják mintáikat. — **to taste** (*tēszt*) megízlelni. — **to smell** (*szmël*) megszagolni. — **to try, tried, tried** (*trāi, trāid, trāid*) megpróbálni. — **various** (*vērīasz*) különféle, — **way** (*wē*) út, mód, — **in various ways** (*in vērīasz wēz*) különféle módon. — **to complete** (*kəmplīt*) teljesíteni, végezni, befejezni. — **purchase** (*pærcsäs*) vásárlás, — „mielőtt megkötik a vásárt.“ —

XII. — **bargain** (*bárgin*) vétel, üzlet, kereskedés. — „mihelyt az üzletek megkötöttek“ — **the tea owners** (*dhe ti-ōnərz*) a theatulajdonosok. — **home** (*hōm*) haza. — **money** (*manī*) pénz. — **carrying their money** (*kāriiñ dhēr manī*) magukkal vivén pénzüket. — **Chinese** (*csainiz*) khinai. — **coin** (*koin*) ércpénz. — **brass** (*brász*) érc, pakfon. — **copper** (*kopər*) réz. — **hole** (*hōl*) lyuk. — **to cut, cut, cut**

(*kat, kat, kat*) metszeni, vágni, „egy lyukkal bele-
vágva mindegyikbe“ = mindegyiken lyuk van
vágva! — **to run, ran, run** (*ran, rān, ran*) futni,
fűzni; — **string** (*sztriñ*) zsinór. — **by running
a string through them** (*bāi ranñ a sztriñ thrū
dhēm*) „ha zsinórt fűznek azokon keresztül.“ —
to hang, hung, hung (*hāñ, hañ, hañ*), lógni,
akasztani.

to receive, received, received (*riszīv. riszīvd,
riszīvd*) megkapni, kézhez kapni. — **to order,
ordered, ordered** (*ārdər, ārdərd, ārdərd*) megrendelni,
have ordered = megrendeltek (végzett jelen) —
„Mikor a kereskedők megkapják a theát, **melyet**
megrendeltek!“ Az angolban a *melyet*-nek megfelelő
visszahozó névmás (*which*) kimaradt a *tea* szó után.
A visszahozó névmás elhagyása az angolban nagyon
gyakori; **the man you see coming** = az ember akit
ön jönni lát, sat. — **they have it packed again** =
újra becsomagolják (*sie haben ihn wieder eingepackt!*)
— **for sending** = hogy elküldjék. — **to other coun-
tries** (*tu adhər kantriz*) más országokba. — **to pick,
picked, picked** (*pik, pikt, pikt*) csipkedni, válogatni.
— „it has to be picked and sorted“ (*it ház tu bī
pikt ən szārtid*) meg kell válogatni és osztályozni!
to sort (*szārt*) osztályozni. — **for** — mert. — **not** =
nem, **are not** = sind nicht. — **alike** (*ālūk*) egyforma.
— **must** (*maszt*) kell. — **size** (*szāiz*) alak, nagyság.
— **quality** (*kwaliti*) minőség. — **different**

2. DIFFERENT FORMS OF WATER.

I. Where does the rain come from? This seems a very simple question, and a great many would answer it at once by saying that it comes from the clouds. But how did the water get into the clouds? Are the clouds made of water?

II. Yes; those grey and white masses which we call clouds, and which we see floating in the blue sky above us, are, in reality, water; but, of course, the water is not in the same form as we see it in rain.

III. Water is able to take three forms: it can be *liquid*, as it is when we drink it, or when we see it in a lake or a river; it can be *solid*, as it is when frozen into ice; and it takes the form of *steam* or *vapour* when it is heated to a certain degree. The steam which we see pouring out of the spout of a kettle is simply the water changed into vapour by the action of the heat.

IV. The clouds are water in a state of vapour. Hence, if we want to know where the rain comes from, we must first find out where the vapour comes from, of which the clouds are made. Now, nearly all this vapour comes from the sea.

V. By far the larger portion of the earth's

aporation, a word which means simply the turning of water into vapour by means of heat.

IX. Water need not be made very hot in order to send off some portion of itself in the shape of vapour. Great heat only makes the change go on faster; but the warmth of the sun, even on a winter's day, is quite enough to produce some evaporation.

X. It will thus be easily understood how it is that the warm rays of the sun, as they fall on the broad surface of the ocean, are constantly changing large quantities of the water into vapour. This vapour, when it first rises from the ocean, is invisible; but as it cools it becomes denser, and then we see it in the form of mists or clouds, just as we see the steam rising from boiling water.

XI. The winds waft these clouds over the land, and after they have floated some time in the air they become so cold that they return to their former state of water, and fall to the earth in drops of rain. If the air happens to be very cold indeed when the rain-drops fall, they freeze, and reach the earth in the shape of snow or hail.

XII. But it may be said that sea-water is salt and bitter, while that of springs and rivers, as well as the rain which falls from the sky, has no such taste. If the rain came from the ocean, would it not be salt like the water of the ocean?

XIII. No; for when water is changed into vapour, it leaves behind it whatever other substance may have been mixed with it. Mud is water mixed with earth; but when the water evaporates out of a muddy ditch, the earth is left behind, and nothing but the pure water rises into the air.

It is the same with the salt sea-water: the water only evaporates, and the salt is left behind; and when this water falls back to the earth it is pure and tasteless.

XIV. This is one of the many instances of God's good providence; for were it otherwise, the rain would fall back on the earth charged with salt or other substances, which would destroy vegetation, while the springs and rivers, which owe their origin to the rain, would be quite unfit to drink.

XV. All the rain that falls does not lie on the surface of the earth; some of it soaks into the soil, and makes it rich and fertile, nourishing the roots

of plants, and feeding their stems with juice or sap. Some of it falls on the tops of mountains, and runs down their sides in the form of rivulets. When many of these unite they swell into rivers, which flow through valleys and plains, till at last they once more find their way back into the ocean.

XVI. Sometimes the rain, after sinking into the earth, reaches a layer of clay or hard rock, through which it cannot pass. It thus rests in a sort of underground basin, whence it gushes forth again, in the form of springs, wherever it finds outlets through which it can make its way. How many duties are thus performed by a little drop of rain before it fulfils the part given to it in nature!

Magyarázatok.

I. **form** (*fārm*) forma, alak, alakulat. — **water** (*wāter*) viz. — **does** (*daz, dæz*) a **to do did done** (*dū, did, dan*) tenni, csinálni igének jelenidejű egyesszámú 3. személye. — **to come** = jönni, az angol igék, a segítő igék kivételével, *kérdőalakjukat* a **to do** ige segítségével szerkesztik: **do you come?** (*dū yu kam?*) jön-e ön? **jöttök-e?** **does it come?** = jön-e? **did the tea-growers go to the town** = elmentek a theatermelők a városba? — **the rain** (*ahā rēn*) az eső. — A *from* viszonyzó a **where** (*hwēr*) hol? hová? határozóhoz tartozik s vele együtt azt teszi, hogy „*honnan?*“ Kérdő mondatban a mondat elején álló kérdő névmáshoz vagy kérdő határozóhoz tartozó viszonyzót rendszeren a mondat végére teszik! — **seems** (*szīmz*) látszik; **to seem, seemed, seemed** (*szīm, szīmd, szīmd*) látszani. — **simple** (*szimpl*) egyszerű. — **question** (*kwēszszen*) kérdés. — **great** (*grēt*) nagy, a **a great many** (*a grēt mēni*) nagyon sokan. — **to answer, answered, answered** (*ānszər, ānszərd, ānszərd*) felelni. [A *w* e szóban nem hangzik!] = **would answer** (*wud ānszər*) felelnék, **felelnének**. A **will, would** (*wil, wud* — az l néma!) akarni, ige a *jövő* idő és a *feltételes* vagy *óhajto* mód képzésére szolgál! — **it** = az, *arra, rá*. — **at once** (*ət wansz*) azonnal. — **to say, said, said** (*szē, szēd, szēd*) mondani, **by saying** (*bāi szēiñ*) azt mondván. — **it comes** (*kamz*) jön. — **cloud** (*klaud*) felhő. — **how** (*hau*) hogyan? — **to get,**

got, got (gēt, got, got) jutni. — **did get** (kérdő alak!) elbeszélő mult. — **are made** szenvedő alak!

II. **Yes** (jész) igen, igen is; ellentéte **no** (nō) nem. — **those** (dhōz) azok, azok a; a **that** (dhāt) mutató névmásnak többese: **that cloud** = az a felhő, **those clouds** = azok a felhők. — **grey** (grē) szürke. — **white** (hwäit) fehér. — **mass** (mász) tömeg, **masses** (másziz) tömegek. — **which** (hwich) mely, melyek, melyet, melyeket. — **we** (wī) sz. n. mi, mink. — **to call, called, called** (kāl, kāld, kāld) nevezni: **we call** = mi nevezünk. — **we see** (wī szī) mi látunk. — **to float, floated, floated** (flōt, flōtid, flōtid) úszni. — **blue** (blū) kék, — **sky** (szkai) ég, levegő ég. — **above** (abav) fölött, **above us** (abav əsz) fölöttünk. — **reality** (riālitī) valóság, **in reality** = valósággal. — **of course** (əv kārsz) természetesen, persze. — **in the same form** = ugyanazon formában. — **the same** (dhə szēm) ugyanaz. — **as** (əz) mint, mint a hogy. —

III. **able** (ēbl) képes. — **to take** (tēk) felvenni. — **three** (thrī) három. — **can, could** (kän, kud) segítő ige, németül „fönnen“ — magyarul az igéhez tett -hāt, -het képző fejezi ki: **can be** (kän bī) lehet, **can go** (kän gō) mehet, **can do** (kän dū) tehet. — **liquid** (likwid) folyékony, cseppfolyós. — **to drink, drank, drunk** (driŋk, drāŋk, draŋk) inni, meginni. — **lake** (lēk) tó. — **river** (rivər) folyó. — **solid** (szolid) szilárd. — **frozen** (frōzn) fagyva, befagyva, **to freeze, froze, frozen** frīz, frōz, frōzn) fagyni, megfagyni. — **ice** (āisz) jég, **into ice** (intu āisz) jéggé. — **steam** (sztīm) gőz, **vapour** (vēpər) gőz, vízgőz. — **a certain** (ə szəərtin) egy bizonyos. — **degree** (digri) fok, (hőfok). — **to pour** (tu pār) önteni, ömleni, áradni. — **spout** (szpaut) cső, csap. — **kettle** (kētl) kazán, üst. — **simply** (szimpli) egyszerűen. — **changed** (csēndzsd), átváltozva, válva . . . **to change** (csēndzs) változtatni, változni, válni valamivé. — **by** (bāi) által, folytán. — **action** (āksən) cselekvés, hatás, behatás.

IV. **state** (sztēt) állapot. — **hence** (hēnsz) innen, ezért, ennek folytán. — **to want** (wont) kívánni. — **to know, knew, known** (nō, njū, nōn) tudni. — **we must find out** (wī maszt fāind aut) ki kell találnunk, ki kell puhatolnunk. — **first** (fəərszt) első, előbb, először. — **of which** = amelyből. — **now**

(*nau*) most, **nos hát** . . . — **nearly** (*nīərli*) csaknem, majdnem. — **the sea** (*dhə szī*) a tenger.

V. **large** (*lárdzs*) nagy, **larger** (*lárdzsər*) nagyobb. — Az angolban a **meliéknév középfoka -er, -r** képzővel alakul! — **portion** (*pārsən*) rész. — „**by far the larger portion**“ = távolról a nagyobb része = a hasonlítlanul nagyobb része. — **the earth** (*dhi əərth*) a föld. — **the earth's surface** (*dhi əərth-sz szəərfász*) a föld fölszíne. Az angolban **birtokos jelzőt** képezhetünk az 's raggal is! Az 's raggal képezett birtokos jelző a birtokszó előtt, az **of** viszonzó segítségével képzett a birtokszó után van: **the cottage of the tea-grower** = **the tea-grower's cottage** = a theatermelőnek a kunyhója. — **to cover, covered, covered** (*kavər, kavərd, kavərd*) födni, takarni. — **perhaps** (*pərhəpsz*) talán. — **sight** (*szäit*) látás, **at first sight** = első látásra. — **it may seem** (*mē szīm*) úgy látszhatik, úgy tűnhetik fel. — **as though** (*əz dhō*) mintha. — **there was wasted** (*dhēər woz wēsztid*) el volna pusztítva. — **to waste** (*wēszt*) elpusztítani, pusztán hagyni. — **deal** (*dīl*) rész, darab. — **room** (*rūm*) tér, **a great deal of room** = jó darab terület. — **world** (*wəərlđ*) a világ. — **by its being so** = az által, hogy ez így van. — **cannot live** (*kānnot liv*) nem lakhatnak, nem élhetnek. — **not** = nem — **the ocean** (*dhi ōsən*) az óceán, a tenger. — **sea-water** (*szīwātər*) tengeri víz.

VI. **without** (*widhaut*) nélkül. — **on which** = amilyen. — **would be** (*wud bī*) lenne, volna. — **nothing** (*nathīn*) semmi, **but** (*bət*) csak: „a föld, melyen élünk nem volna más mint . . .“ — **parched** (*pārcest*) égett, elégett, elszáradt. — **to parch** (*pārcs*) égetni, pörkölni, szárítani. — **barren** (*bārin*) terméketlen. — **desert** (*dēzərt*) sivatag. — **drop** (*drop*) csöpp. — **to render** (*rēnder*) tenni, változtatni valamivé, valamilyenné. — **soil** (*szoil*) talaj. — **fertile** (*fəərtīl*) termő, termékeny, **to render fertile** = termékenynyé tenni, megtermékenyíteni.

VII. **whether** (*hwēdhər*) akár. — **to fall, fell, fallen** (*fāl, fēl, fāln*) esni, hullani. — **shape** (*sēp*) alak, forma. — **dew** (*djū*) harmat. — **to gush** (*gas*) áradni, **gushes** (*gasiz*) árad. — A sziszegő hangon végződő igék es-t kapnak a jelenidő egyes 3. személyében. — **the ground** (*graund*) a föld, a talaj. — **clear** (*klīər*) tiszta — **crystal** (*krisztəl*) kristály.

— **spring** (*szpriñ*) **forrás**, tavasz. — **to flow** (*flō*) folyani, **flows along** (*flōz əloñ*) végig folyik. — **stream** (*sztrīm*) folyam, — **first of all** (*fəərszt əv əl*) mindenek előtt. — **salt** (*szālt*) só, sós. — **to that same ocean** = ugyanahhoz az oceánhoz. — **greater** (*grētər*) nagyobb. — **sooner or later** (*szūnər ər lē-tər*) előbb vagy utóbb, **late** (*lēt*) = késő. — **to return** (*ritəərn*) visszatérni.

VIII. **source** (*szārsz*) **forrás**. — **from which** = amelyből. — **supply** (*szəplūi*) többesszám: **supplies** (*szəplūiz*) pótlásra, ellátásra való mennyiség, tömeg. — **continually** (*kəntinjuəlli*) folytonosan. — **to draw, drew, drawn** (*drā, drū, drān*) húzni, vonni, nyerni. **elvonni**. — **to refresh** (*rifrēs*) felfrissíteni. — **land** (*lānd*) ország, föld. — **this is done** (*dhʊsz iz dən*) ez történik, ez történik — **by** = által, **what** (*hwot*) ami — **is called** (*iz kāld*) neveztetik. — **evaporation** (*əvəporēsən*) kigőzölgés. — **word** (*wəərd*) szó. — **means** (*mīnz*) jelent, jelenti, **to mean, meant, meant** (*mīn, mēnt, mēnt*) jelenteni. Alább a **means** (*mīnz*) szó **eszközt** jelent és „**by means of heat**“ (*bāi mīnz əv hīt*) a meleg által, a meleg folytán. — **turning** (*təəniñ*) változás, **to turn, turned, turned** (*təərn, təərnd, təərnd*) változni, változtatni, átváltoztatni.

IX. **need** (*nīd*) szükség, szükségesnek lenni — **hot** (*hot*) meleg, forró. — **in order to** (*in ārdər tu*) oly célból hogy . . . — **to send off** = kibocsátani. — **some portion** (*szəm pārsən*) egy részt. — **of itself** (*əv itszēlv*) önmagából. — **only** (*ōuli*) csak, csupán. — **makes** (*mēksz*) csinálja, okozza. — **the change** (*csēndzs*) változás, átváltozás. = **go on** (*gō on*) végbemenni, hogy végbe menjen. — **faster** (*fāsztər*) gyorsabban, hamarább. — **warmth** (*wārmth*) a meleg, die Wärme. — **the sun** (*dhə szan*) a nap, die Sonne. — **even** (*īvn*) éppen, „még . . . is.“ — **winter** (*wintər*) tél. — **enough** (*inaf*) elég, elegendő. **to produce** (*prodjūs*) előidézni. — **some** (*szəm, szəm*) némi.

X. **thus** (*dhasz, dhəsz*) — így, ily módon. — **to understand, understood, understood** (*andərsztānd, andərsztud, andərsztud*) megérteni. Az **it** e mondat elején olyan használatú, mint a német **es** is szokott lenni. — A **will** segítő ige a jövő idő képzésére szolgál: **will be** (*wil bē*) lesz, **will be understood** pedig az **understand** igének **szenvedő** alakú **jövőideje**:

meg fog értetni, meg lesz érthető. — **easily** (izili) könnyen, **easy** (īzi) könnyű. — **how** (hau) hogyan? — **warm** (wärm) meleg. — **ray** (rē) sugár. — **as** (üz) amint, midőn. — **broad** (brād) széles. — **constantly** (konsztantli) folytonosan. — „folytonosan átváltoztatnak“ **are changing** — folyamatos jelen! Az igető végén lévő néma *e* a *-ing* képző előtt kiesik! — **quantity** (kwontiti) mennyiség, többessz.: **quantities** (kwontitiz). — **rises** (rūiziz) emelkedik, felemelkedik, **to rise, rose, risen** (rāiz. rōz, rizn) felemelkedni, felkelni, felszállni. — **invisible** (invi-zibl) láthatatlan. — **to cool** (tu kūl) lehűlni, kihűlni, **cool** (kūl) hűvös, hideg. — **becomes** (kikamz) lesz, válik. — **dense** (dēnsz) sűrű, **denser** (dēnszar) sűrűbb. — **then** (dhēn) akkor. — **mist** (miszt) köd, **mists** (misztsz) ködök, párák. — **just as** (dzsasz az) = épúgy mint. — **rising** (rūiziñ) felszállva, felszállani. — **to boil** (boil) forrni, boiling = forró.

XI. — **wind** (wind) szél, **winds** (windz) szelek. — **to waft** (wáft) lebegtetni. — **after** (áftar) miután. — **have floated** (häv flōtid) úsztak, végzett jelen! — **some time** (szam tāim) egy ideig. — **the air** (dhi ēar) a levegő. — **cold** (kōld) hideg. — **they become so cold** = úgy lehűlnek. — **former** (färmer) előbbi. — **to happen, happened, happened** (hāpn, hāpnd, hāpnd) történni, megtörténni. Ezen igének bármely alakja más igének főnévi igeneve előtt az *esetlegesség* kifejezésére szolgál: **happens to fall** (hāpnz tu fāl) véletlen leesik, le talál esni; **happened to fall** (hāpnd tu fāl) véletlenül le esett, le talált esni; tehát ebben az esetben: „ha a levegő történetesen valóban nagyon hideg . . .“ **indeed** (indīd) tényleg, valóban. — **to reach** (rēcs) érni, jutni. — **snow** (sznō) hó. — **hail** (hēl) jégeső.

XII. — **it may be said** (it mē bī szēd) az mondható = „azt mondhatná valaki.“ — **bitter** (bitar) keserű. — **while** (hwail) míg, amíg. — **that of springs and rivers** = forrásoké és folyamoké. — A *that* szó itt a *water* szót helyettesíti lásd: 49. §. — **as well as** (üz wēl üz) ép úgy mint. — **such** (szacs) olyan, ilyen. — **taste** (tēszt) íz. — **has no such taste** = nincs olyan íze. — **if . . . came** (if . . . kēm) ha . . . jönne. — **would it not be** (wud it not bī) nem volna-e? **like** (lāik) mint.

XIII. — **no** (nō) nem. — **for** = mert. — **is changed** (iz csēndzsd) át van változva (szenvedő

alak). — **into vapour** (*intu vëpər*) gőzzé. — **leaves** (*lëvz*) hagy. — **behind** (*bihäind*) mögött, **behind it** = maga mögött. — **whatever** (*hwotëvər*) bármi, akármilyen. — **substance** (*szabsztənsz*) anyag. — **may have been mixed** (*më häv bīn mikszt*) volt is keverve; a **may** segítő ige itt megengedő jelentésű. — **mud** (*mad*) iszap = **mixed** = összekeverve, keverve, kevert — „az iszap viz földdel keverve“ vagy „az iszap földdel kevert víz“. — **evaporates** (*ëvāporëtsz*) elpárolog, **to evaporate** (*ëvāporët*) elpárologni. — **out of** (*aut əv*) = -ból, -ből. — **muddy** (*maði*) iszapos. — **ditch** (*dics*) árok. — **is left behind** = hátra hagyatik, hátra marad. — **nothing but** (*nathīn bət*) csupán. — **pure** (*pjūr*) tiszta.

it is the same = es išt dāšjelbe = ugyan úgy áll a dolog. — **the water only** (*dhə wāter ōnli*) csupán a víz . . . — **back** (*bäk*) vissza. — **tasteless** (*tësztlësz*) íztelen, izetlen.

XIV. **one** (*wan*) egyike. — **instance** (*insztənsz*) példa. — **God** (*god*) Isten. — **good** (*gud*) jó. — **providence** (*providënsz*) gondviselés. **were** (*wëər*) volna, ha volna. — **otherwise** (*adhər wāiz*) másképen. — **would fall back** (*wud fāl bāk*) visszahullana. — **charged** (*csárdzsd*) megtelve, megterhelve. — **to charge** (*csárdzs*) megterhelni, megtölteni. — **substances** (*szabsztənsziz*) anyagok. — **would destroy** (*wud disztroi*) elpusztítanak, **to destroy** (*disztroi*) elpusztítani. — **vegetation** (*rëdzsëiësn*) a vegetáció, növényélet. — **to owe** (*ō*) tartozni, köszönni. — **origin** (*oridzsin*) eredet, keletkezés. — **would be** (*wud bi*) lennének, volnának. — **unfit** (*ənfit*) alkalmatlan, hasznavehetetlen.

XV. **that** (*dhāt*) amely, ami. — A **that** szó számos jelentésben fordult már elő: **that** = az, az a . . . (m. n.) amely, ami (vh. n.) hogy (kötőszó) — **does not lie** (*daz not läi*) nem fekszik. — **to lie, lay, lain** (*läi, lë, lën*) feküdni. Az angol igék a tagadás esetén is a **to do** igét veszik maguk mellé. — **some of it** (*szam əv it*) egy része. — **to soak** (*tu szök*) beszívárogni. — **rich** (*rics*) gazdag. — **nourishing** (*narisin*) táplálva, étetve. **to nourish** (*naris*) táplálni. — **root** (*rüt*) gyökér. — **feeding** (*fidiin*) táplálva, **to feed, fed, fed** (*fīd, fëd, fëd*) táplálni, etetni. — **stem** (*sztëm*) törzs. — **their stems** (*dhëər sztëmz*) törzseiket. — **sap** (*szäp*) nedv, juice (*dzsüs*) lé, nedű. — **top** (*top*) tető. —

mountain (*mauntin*) hegy; megjegyzendő: **the tops of mountains** (*dhə topsz əv mauntinz*) hegytetők, **the tops of the mountains** = a hegyek teteje. — **runs down their sides** (*ranz daun dhēər száidz*) lefut oldalaikon. — **side** (*szäid*) oldal. — **rivulet** (*rievjulət*) patak. — **many of these** (*mēni əv dhīz*) ezekből sok. — **to unite** (*junäit*) egyesülni, egyesíteni. — **to swell** (*szwël*) dagadni. — **flow through** (*flō thrū*) végig folynak . . . — **valley** (*väli*) völgy, lásd: 12. §. — **plain** (*plēn*) síkság. — **till at last** (*tıl at lászı*) míg végre. — **once more** (*wansz mār*) ismét, újra.

XVI. to sink, sunk vagy sank, sunk (*sziñk, száñk* vagy *szäñk, száñk*) süllyedni, alászállani, — **after sinking** (*áfter sziñkin*) miután alászállott. — **reaches** (*riēsiz*) elér, eljut, jut, talál, **to reach** (*riēs*) elérni, eljutni. — **layer** (*lējər*) réteg. — **clay** (*klē*) agyag. — **hard** (*hárd*) kemény. — **rock** (*rok*) kő, szikla. = **a layer of clay or hard rock** = agyag vagy kemény szikla-réteg. — **through which** (*thrū hwics*) melyen át. — **to pass, passed, passed** (*pász. pászt. páaszt*) átmenni, elmulni. = **to rest** (*rēszt*) maradni, megmaradni. — **sort** (*szärt*) féle, fajta, nem, — **a sort of** . . . holmi . . . , valami . . . **underground** (*andərgraund*) földalatti. — **basin** (*bēszn*) medence. — **whence** (*hwēnsz*) ahonnan. — **forth** (*farth*) ki, elő — igekötő, tartozik a **gushes** (*gasiz*) árad, ígéhez. — **wherever** (*hwēərēvər*) bárhol. — **it finds** (*it fäindz*) talál. — **outlet** (*autlē*) kijáras, hasadék. — **it can make** (*it kän mēk*) megcsinálhatja. — **how many** (*hau mēni*) milyen sok, milyen számos. — **duty** (*djūti*) kötelesség, feladat; többszáma; **duties** (*djūtiz*). — **to perform** (*pərfärm*) teljesíteni. — **are performed** (*ár pərfärmd*) teljesítettnek szenvedő alak!) — **by** (*bäi*) által. — **to fulfil** (*fulfil*) elvégezni, teljesíteni. — **before** (*bifār*) mielőtt. — **the part** (*párt*) a rész, a feladat. — **to give, gave, given** (*giv, gēv, givn*) adni, **given to it** (*givn tu it*) mely neki adatott. — **nature** (*nēcsər*) természet, in **nature** = a természetben.

3. THE DIFFERENT RACES OF MEN.

Although all men have something in common that distinguishes them from animals, yet there is a good deal of difference between the different races of men. They differ in height. The average height of an Englishman is about five feet eight. We do not consider a man of five feet eight either tall or short: we call him „middle-sized.“ But in China he would be looked on as a giant. The average height of a Chinaman is four inches less than that of an Englishman. A Chinese man and an English woman are about the same height. Some races have longer limbs than others. Negroes have longer arms and legs than Europeans. Even when a Negro stands straight upright, he can nearly touch his knees with the tips of his middle fingers. The shape of the head differs. A Chinaman has a very broad head, a Negro has a very long one. A Negro's jaws too stick out more than a European's, and his forehead slopes backwards. Negroes have turned-up noses, and thick lips, and woolly hair. They are not really black, but only very dark brown: we can easily see the brown colour in the palms of their hands. The Chinese are yellow, and have straight hair without any curl in it, like a horse's mane. Even among English people we can see a good deal of difference. Some are dark, some are fair. Some have dark hair — black or brown, some have light hair. People that have light hair generally have blue or grey eyes.

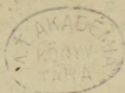
Magyarázatok.

Different (*difrənt*) különféle, különböző. — **race** (*rész*) faj, **races** (*résziz*) fajok. — **men** (*mən*) emberek. — **although** (*əldhō*) ámbár. — **all** (*āl*) minden. — **something** (*szamthin*) valami. — **common** (*komən*) közös. — **that** (*dhāt*) a mi. — **to distinguish** (*disztīngwis*) megkülönbözteti, **distinguishes** (*disztīngwisiz*) megkülönbözteti. — **them** (*dhēm*) őket. — **animal** (*āniməl* v. *āniml*) állat, **from animals** (*frəm āniməlz*) az állatoktól — **yet** (*jēt*) mégis. — **there is** (*dhēr iz*) van. — **good** (*gud*) jó. — **deal**

(*dīl*) rész. — **difference** (*difrənsz*) különbség, a **good deal of difference** = elég különbség. — **between** (*bitwīn*) között. — **to differ** (*difər*) különbözni. — **height** (*hāit*) magasság. — **average** (*ävridzs*) átlagos. — **about** (*əbaut*) körülbelül. — **five** (*fäiv*) = 5. — **eight** (*ēt*) = 8, **five feet eight** = 5 láb és nyolc hüvelyk; az angolban az **inch** (*ins*) hüvelyk szó nincs kitéve. — **to consider** (*kənszidər*) tekinteni, tartani valaminek. — **either . . . or** (*äidhər . . . ār*) = sem . . . sem. — **tall** (*tāl*) nagy, magas. — **short** (*sārt*) rövid, kicsiny. — **to call** (*kāl*) nevezni, mondani. — **him** (*him, im*) őt. — **middle-sized** (*midlszäizd*) középtermetű. — **but** (*bət*) azonban. — **he would be looked on** (*hī wud bī lukt on*) = úgy néznének rája. — **as** (*äz*) mint. — **giant** (*dzsüüent*) óriás. — **four inches** (*fār insiz*) 4 hüvelykkel. — **less** (*lész*) kevesebb. **than** (*dhän*) mint. — **that** ov **an Englishman**, lásd: 49. §. — **Chinese** (*csäinīz*) khinai. — **the same** (*dhə szēm*) ugyanaz. — **some** (*szam, szəm*) némely. — **limb** (*lim*) = tag, **limbs** (*limz*) tagok. — **Negroes** (*nīgrōz*) négerek. — **arm** (*ārm*) kar. — **leg** (*lęg*) lábszár. — **European** (*jüärəptən*) európai. — **even** (*ēvn*) épen, még . . . is. — **when** (*hwěn*) = ha. — **straight** (*sztrēt*) egyenesen. — **upright** (*apräit*) fel, felfrcht. — **can** (*kän*) lásd: 158. §. — **nearly** (*nīərli*) csaknem. — **touch** (*tacs*) érinteni. — **knee** (*nī*) térd. — **tip** (*tip*) hegye, vége valaminek. — **middle** (*midl*) középső. — **finger** (*fīngər*) ujj. — **shape** (*sēp*) alak, forma, alkat. — **head** (*hēd*) fő, fej. — **broad** (*brād*) széles. — **jaw** (*dzsā*) áll, állkapocs. — **too** (*tū*) = is. — **to stick out** (*tə sztik aut*) kiállani, kiszökellni. — **more** (*mār*) jobban, inkább. **forehead** (*forid*) homlok. — **to slope** (*tu szlōp*) hajlani. — **backwards** (*bäkwərdz*) visszafelé, hátrafelé. — **turned-up** (*təərndap*) pisze. — **nose** (*nōz*) orr. — **thick** (*thik*) vastag. — **lip** (*lip*) ajak. — **woolly** (*wuli*) gyapjas. — **hair** (*hēər*) haj. — **really** (*rīəli*) valóban, igazán, tényleg. — **black** (*blāk*) fekete. — **only** (*ōnli*) csupán. — **dark** (*dārk*) sötét. — **brown** (*braun*) barna. — **easily** (*izili*) könnyen. — **colour** (*kulər*) szín. — **palm** (*pám*) tenyér. — **yellow** (*jēlō*) sárga. — **without** (*widhauit*) nélkül. — **any** (*ēni*) bármi. — **curl** (*kəərl*) göndörség. — **like** (*läik*) hasonlóan, mint. — **horse** (*hārsz*) ló, **mane** (*mēn*) sörény. — **like a horse's mane** (*läik ə*

hārsziz mēn) = mint a lósörény. — **among** (*əmañ*) között. — **some** (*szam, szəm*) némelyek. — **fair** (*fēər*) szőke. — **light** (*läit*) világos. — **generally** (*dzēnrəli*) általában, rendszeren. — **blue** (*blū*) kék. — **grey** (*grē*) szürke. — **eye** (*äi*) szem, t. sz.: **eyez** (*üiz*).

Rövidítések jegyzéke.

b. n.	=	birtokos névmás
h. n. e.	=	határozott névelő
h. sz.	=	határozószó
htl n. e.	=	határozatlan névelő
i. n.	=	igenév
l:	=	lásd
m. i.	=	melléknévi igenév
m. n.	=	mutató névmás.
s. i.	=	segítő ige
sz. n.	=	személyes névmás
t. sz.	=	többesszám
vh. n.	=	visszahozó névmás
v. sz.	=	viszonyzó.

Stampfel Károly

kiadásában

POZSONYBAN

megjelent és általa minden hazai könyvtárustól megszerezhető :

Stampfel-féle

Tudományos zseb-könyvtár.

„*A tudományok zseb-könyvtára*“ időhöz nem kötötten, 60 filléres kis füzetekben jelenik meg s a tudományok minden ágára kiterjeszkedik. „*A tudományok zseb-könyvtára*“ idővel mindazt felöleli, a mi az általános műveltség körébe tartozik.

A csinos külsejű füzeteket, rendkívüli olcsóságukra való tekintettel, bárki könnyen megszerezheti, aki pedig a hasznos tudnivalók ismeretét a legkényelmesebb módon akarja elsajátítani, az föltétlenül vegye meg „*A tudományok zseb-könyvtára*“-t.

A jó magyarsággal és eleven stilussal megírt füzetek főbb vonásokban világos képet adnak az illető tudományról és megismertetik az olvasót mindazzal, amit az illető szakmából okvetetlenül tudnia kell.

Eddigelé a következő füzetek jelentek meg:

1. Földrajzi és statisztikai tabellák. Összeállította Hickmann A. és Péter J.
2. Arithmetikai és algebrai példatár. Irta Dr. Lévy E.
3. Kis latin nyelvtan. Irta Dr. Schmidt M.
4. Magyar irodalomtörténet. Irta Gaal M.
5. Görög nyelvtan. Irta Dr. Schmidt M.
6. Francia nyelvtan. Irta Dr. Pröhle Vilmos.
7. Angol nyelvtan. Irta Dr. Pröhle Vilmos.
8. Római jog. I. Institutiók. Irta Dr. Bozóky Alajos.

Legközelebb pedig — szintén időhöz nem kötötten — következő kötetek megjelenése van tervbe véve:

Aesthetika	Magyar közigazgatási jog
Alkotmánytan	Magyar közjog
Állattan	Magyar magánjog
Angolok története	Magyar nyelvtan
Áruisme	Magyar poétika
Astronomia	Magyar retorika
Ásványtan	Magyar stilsztika
Az ember őstörténete	Magyarok története
Betűszám-tan	Mértan
Bogárgyűjtő	Művelődéstörténet
Chémia (szerves)	Mythológia
Chémia (szervetlen)	Nemet helyesírás
Egyetemes irodalomtörténet	Német irodalomtörténet
Egyházjog	Német nyelvtan
Egyháztörténet	Nemzetgazdaságtan
Építészeti stilisme	Népisme
Észjog	Növénytan
Ethika	Növény határozó
Fogalmazványok	Oktatási módszertan
Földtan	Olasz nyelvtan
Francziák története	Orosz nyelvtan
Geológia	Pädagógia
Geometriai példatár	Pénzügyi jog
Görög régiségek	Pénzügytan
Gyorsírás	Physikai földrajz
Kereskedelmi földrajz	Rajzolás
Kereskedelem története	Római jog: II. Pandekták
Kereskedelem isme	Római régiségek
Lélektan	Rovargyűjtő
Lepkegyűjtő	Statisztika
Logarithmustáblák	Természettan
Logika	Török nyelvtan
Magyar helyesírás	Világtörténet

Megrendelhető alulírt kiadónál, s bármely hazai könyvtárúsnál.

Pozsony. — Budapest.

Stampfel Károly,
kiadó.

